

átfedések megszüntetésével több tantárgyi órát tudnánk megta-
karítani, ezáltal a tananyagot levegősebbé tenni, a túlterhelést
csökkenteni; a felszabadult időben pedig a nyelvtanulást olyan
óraszámokban biztosítani, hogy a tanulók a középfokú nyelvviz-
gát az érettségivel egy időben elnyerjék.¹¹²³

A továbbiakban kifejtette az írás, hogy magyar nyelvből, ma-
gyar irodalomból, történelemből, matematikából, fizikából, bio-
lógiából, kémiából, földrajzból, latin, orosz, német és angol
nyelvből készülnek programok, amelyeknek célja: „...az átfedé-
seket, ismétléseket és az elavult tananyagot megszüntető, az ál-
talanos iskola VII. osztályától a gimnázium IV. osztálya befejez-
téig tartó l i n e á r i s tanterv” kidolgozása.¹¹²⁴

A tanterv óraszámait elkészültek, az alábbi táblázat ezt mutatja.

Matematika iskola, hatosztályos gimnázium tanterve

	VII. OSZT.		VIII. OSZT.		I. OSZT.		II. OSZT.		III. OSZT.		IV. OSZT.	
	HETI	ÉVI	HETI	ÉVI	HETI	ÉVI	HETI	ÉVI	HETI	ÉVI	HETI	ÉVI
magyar nyelv és irodalom	4	132	4	132	4	132	4	132	4	132	4	120
1. idegen nyelv	4	132	4	132	3	99	3	99	6	198	6	180
2. idegen nyelv	-	-	2	66	2	66	2	66	2	66	2	60
filozófia, logika történelem és állampolgári ism.	2	66	2	66	2	66	2	66	3	99	3	90
földrajz	2	66	2	66	2	66	2	66	-	-	-	-
matematika	6	198	6	198	8	264	8	264	7	231	7	210
fizika	2	66	2	66	2	66	2	66	3	99	3	90
kémia	-	-	2	66	2	66	2	66	2	66	-	-
biológia	2	66	1	33	2	66	2	66	2	66	2	60
raj és műalk. e.	1	33	1	33	1	33	1	33	1	33	-	-
éneke-zene	1	33	1	33	1	33	1	33	1	33	-	-
testnevelés	2	66	2	66	2	66	2	66	2	66	2	60
osztályfőnöki	1	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	27	891	29	957	31	1023	31	1023	33	1089	31	930

A szöveges indoklásban a gimnázium kifejtette a változtatá-
sát, ebből kettő érdemel kiemelés:

1. „Az idegen nyelvek terén van a legtöbb változás. A válasz-
tott első idegen nyelvet 4, 4, 3, 3, 5, 5 óraszámokban tanulják a di-
ákok, hogy középfokú nyelvvizsgát tehessenek. A második ide-
gen nyelv – annak érdekében, hogy a nyelvek közötti interfe-
rencia hatás ne akadályozza a nyelvi készség kialakulását – egy
évvél később, a 8. osztályban lép be, és a gimnázium IV. osztá-
lyában fejeződik be. Óraszámuk egyezik a jelenlegi tantervvel és
az órák mennyiségével, csupán négy év helyett öt évre van el-
osztva.¹¹²⁵

2. „A matematikát illetően némi korrekcióval átvettük a tago-
zatos általános iskola és a speciális matematika tagozatos gim-
názium tan- és óratervét.¹¹²⁵

A Matematika iskola az M betűjelű osztályokat jelentette (és

tette. „Minden
helybeli szülő
az első félévben
meg kell látogatni.
Későbbi időben
cél-látogatások.
A magánháznál
(rokonnál vagy
albérletben)
elhelyezett
vidéki
tanulók
meglátogatása
és ellenőrzése
havonta.”
(I.: ig-i
munkaterv.)

1965/66.

A tanév folyamán
9 szakkör,
a sportkörben hat
szakosztály
működött.
A természetjáró
szakosztály
önállóan
tevékenykedett.

1965/66.

– Nézd meg az apját! –
kérték a B. M.-től.
„Kérem Igazgató
Eltársat, hogy
tanárról szíveskedjék
információt küldeni.
Az terjedjen ki
nevezett munkájára,
magatartására,
fegyelmi helyzetére,
politikai
állásfoglalására.
Az információra
nevelt leánya
beosztottunkkal
tervezett
házasságkötése
végett van szükség.”
(I.: B. M.
Karhatalom
Országos
Parancsnokság
2964/1966.)

1965/66.

**Továbbtanulásuk
érdekében
– és a kor
szellemének
megfelelően – egyre
többben váltak KISZ-
taggá. A 909 iskolai
létszámból 667 volt
a mozgalmiak száma.**

1965/66.

**Az UNESCO felé is
nyitott az intézet.
UNESCO-klub alakult
Kovács Béla
vezetésével. Levelet
küldtek a Magyar
UNESCO-
bizottságnak, hogy
„...kérnénk,
szíveskedjenek a
párizsi UNESCO
központtal iskolánk
címét közölni.“
(I.: 43-1/1966.)**

1965. december 20.

**A M. K.-ben
december 1-jén jelent
meg egy állásfoglalás
a továbbtanuló
tanárok
szabadságairól.
Igen sok pedagógust
iskoláztak be
a marxizmus-
leninizmus esti
egyetemére. Jogos
volt a kérdés,
vonatkoznak-e rájuk
is a kedvezmények?
A válasz: igen.
(Pedagógusok Lapja)**

1965.

**E naptári évben
a gyakorlati
foglalkozások
keretén belül
9 704,- Ft értékű**

jelenti ma is), érettségi eredményük vetekedett a speciális kémia, a speciális biológia, a speciális biofizika osztályok érettségi eredményével. De – az ismert iratok alapján állítható – mindent felülmúlt az 1996/97-es végzettké, akik 4,9 fölötti átlaggal érettségiztek.

Ennél is beszédesebbek a felvételi mutatók. Az első érettségizők az 1991/92. tanévben végeztek. Az egész osztály (19 fő) jelentkezett továbbtanulásra, valamennyien meg is jelentek a felvételin, 18-at felvettek. Ez 94,73%, az utánuk következő A osztályé 82,85% volt, míg az egész iskoláé – velük együtt – 67,74%, nélkülük 57,16%.²³⁶

A következő tanévben mindez ismétlődött, ezúttal 21-ből vettek fel 20-at (95,23%), majd folytatódott tovább: hol 100%-kal, hol pedig egy tanuló híján valamennyi végzetten felvettek. A Matematika iskola is jellemzi a mai Radnótit.

III.8. További tagozatok, modellek

A gimnázium utolsó 10 évében még három – alapóratervekhez képest lényegi eltéréseket tartalmazó – tagozat, illetve modell jött létre: a biokémia tantárgyú, a speciális német, angol tagozat, amely nyelvvizsgára készített elő, és az ún. nyolcosztályos modell. Ide lehet sorolni még egy negyediket is, amikor az EHV kiterjedt egyszerre két tárgyra: a magyarra és a történelemre, a humán blokk létrehozásával; továbbá ötödikként az 1996-tól induló, dr. Koyné Fehér Zsuzsanna által kidolgozott új, sávós nyelvoktatási rendszert.

III.8.1. Az *egyedi tantervű biokémia tagozat* szinte 'várható' volt a biofizika megszervezése után, hiszen az általános biológiának ez sokkal régebbi ága (része), mint a biofizika. A biokémia elnevezést először C. Neuberg használta először 1903-ban. Maga a szó görög–latin összetétel, másképp biológiai kémia. Művelői között nem kisebb nevek találhatók, mint Szent-Györgyi Albert

Milyen legyen az érettségi elnök?

I.

„Az érettségi vizsga elnöke ne legyen barátságtalan; ne szakítsa meg folyton ok nélkül a felelőt, és semmi esetre se legyen kötekedő; feltétlen tartózkodjon a gúnyolódástól.

Ne tünjék fel úgy, mintha érdektelen lenne az ügyben, mintba unná az ifjúság szemében sorsdöntő eseményben való részvételt.

Tartózkodjon attól, hogy minden tantárgyban csalhatatlan szakemberként tüntesse fel magát, s ebből kifolyólag mindenbe beleavatkozva vaskos tárgyi tévedéseket követ el, s lejáratja magát nemcsak a tanárok, hanem a vizsgázók előtt is.”

vagy Staub F. Brúnó (a magyarok közül), de ide lehet sorolni dr. Guba Ferencet, a SZOTE Biokémiai Intézetének akkori professzorát is, aki a radnóti biofizika megindításának is egyik segítője volt.

Azt aligha kell hangsúlyozni, hogy mint középiskolai tárgy, eltért a hagyományos tantárgyaktól. Előkészítésére, megszervezésére a gimnázium igazgatósága nem mozgósított akkora apparátust, mint tette azt a biofizikánál vagy a Matematika iskolánál, ezért az ötlet felvetésétől a megvalósulásig kevesebb idő telt el. Az osztálykeret pedig eleve adott volt, hiszen a fél osztálynyi biofizika szinte 'kívánta' társát. Rövid levélváltás és személyes gimnáziumi–minisztériumi beszélgetés eredménye lett az alábbi döntés:

„Az 1989/90-es tanévtől engedélyezem, hogy a mellékelt óraterv és tantervek alapján biokémiai osztályt indítsanak.”²³⁸

A gimnáziumi osztályrendben az *A* betűjel lett a biofizika-biokémiásoké, és az első érettségizett osztálytól, 1992/93-tól vetélkednek a *B* osztályokkal (a speciális biológia-kémia tagozatokkal), hogy érettségi eredményük és felvételi százalékuk alapján az *M* osztályok mögött a másodikak legyenek. A jelzett évben felvételük a következőképpen alakult: a 38-as IV. A osztályból 36-an jelentkeztek továbbtanulásra, 2 nem jelent meg a felvételin, bejutott 31, ami 86,11%-os eredmény. A IV. B 41 tanulójából mindenki jelentkezett, 36-ot vettek fel, ami százalékban kifejezve 87,80%.²⁴⁰

A biokémia belső jegyzeteket Sántháné dr. Szeghy Andrea, dr. Kiss Istvánné és Gál Béla készítette.

A tagozat a mai napig működik.

III.8.2. Nyelvvizsgára előkészítő angol és német tagozat

Eredetileg egy nyelvvizsgára előkészítő orosz nyelvű tagozat terve készült el. 1988. október 26-án ennek megnyitási igénye postázódott a Művelődési Minisztérium címére.²⁴¹ Az 5. pontjában ez állt: „A tagozat kísérleti jelleggel működik az 1989/90. tanévtől kezdődően”. A megfogalmazás evidenciája egy korábbi előzetes engedélyt feltételezett. Csakhogy a társadalmi, politikai átalakulás a nemzeti önértzetet is sértő, kötelező és erőszakolt orosz nyelvoktatás felszámolását igényelte. Azután jött 1989. június 8., a glatzi, miniszteri első lényegi változást jelentő – a hazai oktatásban mindenképpen történelminek nevezhető – bejelentés; az orosz nyelv nem kötelező tantárgy.

Az iskolavezetés rugalmasan alkalmazkodott, és elkészítette egy angol nyelvű tagozat tervét, az angolt 2. nyelvként jelölve meg, így abba a német is belefért. Az óraterv működött, azzal a változtatással, hogy az angol és a német lett a kötelező első nyelv, az orosz pedig egyike a választható másodikoknak. Tény az, hogy a jelzett évben az alábbi terv szerint indult meg az oktatás (az óratervet 10 iskola vette át).

szerszámot, felszerelési tárgyat készítettek a tanulók. Ilyeneket mint: fémfűrészkert, fémderékszög, motorállvány stb.

1966. április 22.

A volt igazgatói lakásból nyelvi laboratóriumot alakítottak ki (ezek ma számítástechnikai szaktantermek). „Csütörtökön Szegeden, a Radnóti Gimnáziumban felavatták a város első középiskolai nyelvi laboratóriumát. Négy nagy előadót rendeztek be korszerű audiovizuális technikai eszközökkel.” (Népszava; átadási jk.-et l. forrás!)

1965. június 8.

Látványos csődje az 5+1-es oktatásnak egy dokumentum. Nyilvánosságra hozzák az MSZMP P. B. határozatát az oktatási reform eddigi végrehajtásának főbb tapasztalatairól és a további feladatokról. A határozat a tagozatok mellett voksol. A kor sajátosságából adódóan – a párt és az állam összemosása! – törvényként kezelt.

1965/66.

A 206 végzős
negyedik
pályaorientáltsá-
gában 31 féle
felsőoktatási szak
szerepelt. 100-nál
többen jelentkeztek
Szegedre: a SZOTE-ra
42-en, a JATE-ra
86-an. Ez utóbbin
belül a jog és
a természettudomány
azonos jelentkezőt
vonzott: 32-t. (I.: j.n.)

1966. szeptember 1.

Megjelent a Szegedi
Radnóti Miklós
Gimnázium Tanulói
szabályzata
és házirendje.
A Tanulói
szabályzatot
15 pontban,
a Házirendet
19 pontban foglalta
össze az igazgató
és a gimnázium
KISZ-szervezete.
(I.: 158/1966.)

1966/67.

Az év politikai
nevelési feladataiból:
„küzdzeni
a fellazítás ellen,
... a nyugatimádat
elleni harc, ... aktívan
kell politizálni, élje
menni a
dolgoknak...”
(I.: ig. beszámoló
a tanév feladatairól)

1966/67.

Tíz szakkört
szervezett e tanévben
az iskola. Ebből négy
idegen nyelvi, kettő-
kettő matematikai,

A M. M. által elfogadott speciális tagozati program a következőket rögzítette:

„1. A tanulók az I. és II. osztályban heti 10 órában tanulják az angol nyelvet.²¹² (x: a 10 óra három évet 'élt', utána 7-re csökken, az elnevezésben pedig a speciális vagy tagozatos használatos).

„2. A II. tanév végén a tanulók angol nyelvből középfokú nyelvvizsgát tesznek.

3. Akinek a középfokú nyelvvizsgát nem sikerül megszereznie, az a III. osztályban fakultatív órakeretben folytatja a tanulást – esetleg kiegészítő délutáni foglalkozással – a sikeres vizsga le-tételéig.)

A sikeres vizsgát tett tanulók óraszámát III-IV. osztályban heti 2 órára csökkenti, s ez idő alatt társalgás, a tanuló felvételre való előkészítése stb. történik.

4. A tanulók a III. osztálytól – életpálya elgondolásuknak megfelelően – fakultatív tantárgyakat választhatnak.

5. A nyelvvizsgára előkészítő speciális tagozat kísérleti jelleggel működik. A kísérleti jellegből adódóan a speciális tagozatra angol nyelvből csak kezdők jelentkezhetnek.²¹³

Az első évben 12 tanulótt vettek fel, a programnak megfelelően olyanokat, akik kezdőként tanulták az angol nyelvet. A tanév végén 6 jeles érdemjegy született (ebből 3 dicséretes), négy jó és kettő közepes.

Az idézett irat végkicsengése optimista: „úgy érezzük, hogy az ilyen jellegű kiscsoportos és nagyon intenzív nyelvoktatásnak létjogosultsága van.”²¹⁴

Az elfogadott programot túlhaladta az idő, ezért a kísérlet a leírt formában nem folytatódott. Az iskolavezetés figyelembe vette, hogy

– egyre kevesebb azoknak az általános iskolát végzetteknek a száma, akik valamilyen szinten ne tanulnának idegen nyelvet,

– a tanult idegen nyelvek rangsorát az angol vezeti ezért felvételivel mérni kell a tudás fokát;

– csak ezek után lehet a tagozatos (speciális) osztályba felvenni azokat, akik a legjobban tudják a nyelvet ill. akik oda jelentkeztek.

A tagozat az utóbbi elvek alapján működik, az osztályok C betűjelűek.

III.8.3. A nyolcosztályos gimnázium

Az 1980-as évek vége felé a politikai demokrácia előszele megérintette az oktatásügy egészét. 1988-tól bármikor várható volt, hogy a vallási felekezetek visszakapják oktatási jogukat, újrászerveződnek az egyházi iskolák, így az egyházi gimnáziumok is. Ezek hagyománya a nyolcosztályos gimnázium. Az ebben rejlő és az állami gimnáziumokat érintő 'veszélyt' felismerte a Radnóti is.

A Radnóti nyolcosztályos kísérlete könnyebbnek látszott, mint más gimnáziumoké, hiszen működött a hatosztályos matematika iskola, ami 7., 8. osztályos tanulókat jelentett, ezek számára pedig már készült tanrend. Az igazgatás is közössé vált, tehát szervezeti változásra nem volt szükség. Ennek ellenére felvetették annak a lehetőségét is, hogy az 5–8. osztály valamelyik általános iskola szervezeti keretében működjön. Végül ezt a verziót elvetették.

Ezután következett a tanrend összeállítása. Ezt a tantestület – pontosabban egy-egy szaktanár – felvállalta, és el is készítette. Ami pedig a szükséges pénzt illeti: „...időközben utánanéztünk, hogy milyen anyagi ráfordítás szükséges. Mondhatom, kevés költséggel jár. Ugyanis a fizika, a kémia, a biológia csak a III. osztályban kezdődik, azaz a mai 7. osztályban. Mivel nekünk már 7. osztályunk van, amit csak lehetett, minden szükséges eszközt beszereztünk.”²⁴⁵

A minisztérium nem ellenkezett, az OPI a tantervet jóváhagyta, a pontot az i-re Szeged tette fel:

„A M. M. 34976/90. XIV. sz. elvi engedélye alapján hozzájárulunk ahhoz, hogy a Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium 1990 szeptemberétől a 8. osztályos gimnáziumi képzés felmenő rendszerrel meginduljon.”

Így az 1990/91. tanévben – az előző évben indult budapesti Németh László Nyolcosztályos Gimnázium után – országosan is a második gimnáziumok egyikeként a Radnótiban megindult a nyolcosztályos gimnázium, és mintaiskolája lett további országos kísérleteknek. Azoknak az intézményeknek segített, adott tanácsot, akik ezt kérték. A beiskolázás az eredeti terv szerint történt, szegedi tanulókkal. (Tapasztalat eredménye ez, mert a szülők nem szívesen engedik el a – még nagyobb gondoskodásra szoruló – tízévest.) A létszámot is eldöntötték: 24 fő. (A várható lemorzsolódást figyelembe véve ideális osztálylétszám, 20 alakulhat ki.)

A következő két évben hasonlóan történt a beiskolázás. A magyar nyelv és irodalom, valamint a történelem szaktárgyat általános iskolai tanításra képesítő oklevéllel rendelkező tanár, a korábbi városi szakvezető kolléganő tanította, a reáliákat gimnáziumi tanárok. Itt azonban a további beiskolázás megállt. „Az iskola vezetése a jövő iskolai évtől tanteremhiány miatt szünetelteti a nyolcosztályos gimnázium újabb osztályának indítását.”²⁴⁵

A már beiskolázottak elérték a gimnáziumi kort, ötödikbe (ez a gimnáziumi első) léptek. Nem várt törést hozott tanulmányi munkájukban. Sokkal nagyobbat, mintha idegenként, az első osztállyal kezdtek volna. Az óraterven (és a tanítási anyagon is) némi korrekciót kellett végrehajtani. Az így javított óratervet vette tanítási alapjául a Makói József Attila Gimnázium, amelynek tanárai tapasztalatokért szóban és írásban többször fordultak a

irodalmi, ezeken kívül működött egy fotó és egy művészettörténeti szakkör.

1966/67.

Hat tanár tanult a marxista–eninista esti egyetemen. Öten a marxista esztétika alapjaival ismerkedtek, egy pedagógus pedig a matematika-fizika és kémia oktatás világnézeti kérdéseivel foglalkozott. (I.: j.n.)

1966/67.

Az iskolai könyvtár adataiból. A tanári könyvtár állománya 7729, az év folyamán 103-mal gyarapodott, 22 polcfolyóméteren elhelyezett. Az ifjúsági könyvtár 4884 kötetet tartalmazott, az éves gyarapodás 151 kötet, 68 polcfolyóméteren volt hozzáférhető. (I.: j.n., a munkatervből.)

1966/67.

Mozgalommá vált, és napjainkig tart a szép magyar beszéd országos versenye. Részlet a felhívásból: „A M. M. 105/1965./M. K. 3. sz. utasítása alapján három évenként kerül megrendezésre a Kaziczzyról elnevezett Szép Magyar Beszéd versenye az ország középiskolás tanulói

között.
...Az országos döntő
színhelye Győr,
időpontja: 1967.
április 28–29.
(I.: I. a szövegben!)

1966/67.

November hónapban
az első és a második
osztályosok számára
megszervezték és
kötelezően
tanrendbe iktatták
a polgári védelmi
oktatást.
Az órákat részben
tantestületi tagok,
részben külső
előadók
tartották meg.
A III. osztályosok
oktatására is sor
került a II. félévben.
(I.: V. T. V. B. Műv.
Osz. 63.592/1964. sz.)

1966/67.

1966. november–
decemberében
az MSZMP IX.
kongresszusát. Ennek
anyagát két
részletben tárgyalta
meg a tantestület.
Az egyik
konferenciát még
decemberben,
a másikat január 5-én
tartották meg.
(I.: 33-1/1967.)

1967. február 1.

Az egyesszai 58-as
számú iskolával
meglévő kapcsolat
mellé megindult
a szervezés egy
plovdivi kapcsolat
kiépítésére.
Áprilisban
realizálódott.

Radnótihoz. Az 1995-ös nyolcosztályos gimnázium óraterve az
alábbi:

	I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.	V. oszt.	VI. oszt.	VII. oszt.	VIII. oszt.
magyar	5	4	4	4	4	4	4	4
történelem	–	2	2	2	3	3	3	3
filozófia	–	–	–	–	–	–	–	2
angol	4	4	3	4	4	4	–	–
latin	3	3	3	–	–	–	3 v. 5	3 v. 5
idegen ny.	–	–	–	3 v. 4	3 v. 4	3 v. 4	–	–
matematika	3	4	4	3	3	3	3	3
fizika	–	–	2	3	3	2	3	3
kémia	–	–	–	2	2	2	2	–
környezet	2	–	–	–	–	–	–	–
biológia	–	–	2	2	2	2	2	2
földrajz	–	2	2	2	2	2	–	–
szám. techn.	–	–	–	–	2	2	–	–
rajz	2	2	1	1	–	–	–	–
ének	2	2	1	1	–	–	–	–
testnevelés	3	2	2	3	3	3	3	3
oszt. fön.	1	1	1	1	1	1	1	1
Összesen:	25	26	27	31	32	31	26+4	26+4

Az iskolai osztályok betürendjében a G illetve öket, az első
végzősöket 1997/98-tól jegyzi majd az iskolatörténet, utánuk
még két végzős nyolcosztályos (osztály) következik.

III.9. Egyéb tartalmi-szervezési mozzanatok

A kísérleti osztályok, tagozatok óratervei, tanrendjei tartalmaz-
ták a tanítás anyagát. Az országosan elrendelt egyéb módosítá-
sok, változtatások alól azonban a Radnóti sem vonhatta ki ma-
gát. Időrendben ezek legkorábbika a testnevelést érintette.

1976. szeptember 30-án kelt az első „érdemi” levél: „Értesít-
tem..., hogy a Minisztertanács 1015/1976. és az Állami Ifjúsági
Bizottság 15.016/1976. ÁIB. sz. határozata alapján az iskolák egy
részében az 1975/76-os tanévtől be kell vezetni az új testnevelési
tantervet.”²⁴⁰ Az iskolák egyike a Radnóti lett. A bevezetése meg-
történt, de már év végén rögzítették: „Mint 24 osztályos gimnázium-
umnak, nagy gondot jelentett a 3. testnevelési óra bevezetése.
Mi a tömbösítés formáját választottuk (évfolyamonként több osz-
tályból azonos nemű tanulók) a problémák megoldására. Saj-
nos, ez a megoldás sem tetszett sem a tanulóknak, sem a szülők-
nek, de súlyosan érintette a korai órakezdés a bejáró diákokat is
(a tömböket a 0. órára tették)”. Többen ... úgy fogalmaztak, hogy
a 3. testnevelési óra a túlterhelést segítette elő.”²⁴⁷

Ezután következett a kötelező bevezetés 1978/79-től, fokoza-
tosan, felmenő rendszerben 1981/82. tanévig.²⁴⁸ Természetesen,
ezt is végre kellett hajtani, azonban a gimnázium „rugalmasan”
kezelte: ahol lehetett – ezek voltak az általános érdeklődésű osz-
tályok –, ott nem volt ellenvetés, azonban az egyedi óratervek

nél már akadtak kibúvók: hivatkozások a délutáni gazdag sportolási lehetőségekre.

A világnézetünk alapjai elnevezésű tárgy az 1983/84. tanévtől változott mai nevére a „Bevezetés a filozófiába”. A tantárgyhoz az OPI két tanterv-változatot készített, az első filozófia, a második vegyes jellegű volt. A variációk közül kellett választani, és ettől év közben nem lehetett eltérni. Tovább módosult ez az 1989/90-es tanévtől: „... (a) Bevezetés a filozófiába A vagy B változata közötti választás megszűnt. A középiskolák kötelezően a negyedik osztályban heti két órában vagy a Társadalomismeret tantárgyat... vagy a Bevezetés a filozófiába tantárgyat (28.731/88. jóváhagyási számú tanterv alapján, a K/75-ös tankönyvből) választhatják.”²⁴⁹ A Radnótiban e rendeletről az utóbbi tanítják.

Az előző iskolatörténeti korszakban megemlített filmesztétika oktatása módosult, majd elhalványult, napjainkban pedig a magyar irodalom tanmeneteibe beépült. A lényegi változás az 1973/74. tanévtől kezdődött: „Iskolánk osztályai adminisztrációs nehézségek miatt az Iskolatelevízió adássorozatába bekapcsolódni nem tudnak... a közös mozilátogatások a sok 6. órai kezdés miatt elmaradtak... A szakmai munkaközösség úgy próbálja áthidalni a nehézségeket, hogy valamennyi osztály tanulóival megvettük a tankönyv-munkafüzeteket, s az abban lévő elméleti anyagot... tanítjuk meg. Így a mozilátogatások miatt a tanítási óra nem marad el, az előírt tananyagot azonban így is elvégezzük.”²⁵⁰

Néhány év tanítási gyakorlatában gondot okozott az irodalom. Nem a tanterv, hanem a tankönyv és a szöveggyűjtemény tartalma, és a kettő megfelelése. Az 1978-as tanterv alapján íródott gimnáziumi tankönyvek – de különösen az első osztályok számára készültek – írott stílusa szóbeli közlésre szinte lefordíthatatlan volt, az ismereteket túl sűrítetten adagolta, „Az egyes anyagrészek szerkezeti felépítése laza, hiányzik a gondolategységek közti szoros összefüggés... az elméleti fejtegetések nincsenek kellően alátámasztva példákkal...”²⁵¹ stb. Ezért engedélyezték, hogy gimnáziumban is használhassák a szakközépiskolai tankönyveket. Az 1985. évi oktatási törvény után készült tananyag-módosítások a szöveggyűjteményekbe felemásan kerültek: sok olyan alkotás található bennük, ami nem tananyag (ez a kisebbik baj), több mű kimaradt, ami törzsanyag. Tanítási órákon ez utóbbit még meg lehetett oldani (sokszorosítással, kötetek használatával), de érettségien nem. A minisztérium – ezt tudva – engedélyezte, hogy érettségien minden – a középiskolák számára készült – szöveggyűjteményt használhassanak.

Ami a tanítás megszervezését illeti, a megye a beiskolázandó első osztályosok számát szabályozni kívánta 1977-ben „a megye munkaerő-utánpótlási igényének megfelelően, valamint az általános iskolában végző tanulók alacsony számára való tekintettel”.²⁵² Utasításuk szerint első osztályokban tanulócsoportonként

A Plovdivi Politechnika Gimnázium látogatott Szegecre, júliusban a Radnóti 44 fős csoportja viszonzta azt. (I.: j.n.)

1967. május 25.

Sportütleffel való ellátását javasolta az igazgató, az MSZMP titkár és az Szb. titkár Schweickhardt Béla IV. D osztályos tanulóknak. Ehhez jellemzést készített, melynek zárómondata: „Ovasottsága, élénk érdeklődése, a mindennapi élet politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális eredményeinek figyelemmel kísérése révén, helyesen ítéli meg népi demokráciánk fejlődését, eredményeit és megoldásra váró problémáit.” (I.: 31-12/1967.)

1966/67.

A gimnázium túlszárnyalta korábbi legjobb tanulmányi átlagát, az 1964-es 3,80-at; 4,3 lett.

1966/67.

A tanév végén 831 tanulót osztályoztak, ebből gimnazista volt 676, szakközépiskolai 155. Az év eleji létszámhoz képest: 843 minimális

**a lemorzsolódás,
szemben egy-egy
korábbi év 60–80
kimaradt tanulóival.**

1966/67.

**A tanév utáni felvételi
vizsgák eredményei
azt mutatják, hogy
az ott elért
eredmények
lényegesen
rosszabbak, mint
az iskolából vittek.
A legkisebb eltérés
fizika szaktárgynál
volt: a vitt osztályzat
4,13; a felvételin
szerzett 3,62.
A legnagyobb eltérés
orosz nyelvénél:
a vitt 4,881-gyel
szemben a szerzett:
2,75. (l.: j.n.)**

1967/68.

**Az új tanév elején
a feladatok
megfogalmazásában
külön pontként
szerepelt az új
gazdasági modell.
„4. A tanulók
tudásszintjének
emelése közben
törekedjünk a
közgazdasági jellegű
ismeretek nyújtására
is. (Az új gazdasági
mechanizmus
szellemében.)”
(l.: j.n. jk.)**

1967/68.

**Az iskola gazdag
audiovizuális
taneszközökkel
rendelkezett. Film-,
diavetítők,
epidiaszkópok,
magnetofonok,
lemezjátékok álltak**

30 tanuló vehető fel. (28 fő + 2 férőhely a fellebbezésnek.) Szerencsére a kiírók szándéka ellenére is lehetett értelmezni, hiszen egy osztály két vagy több tanulócsoporthól tevődött össze (az év végi statisztikák is így kérték), azok létszáma pedig messze volt a 30 (28) -tól.

A tanítás kezdő időpontja a következőképp változott. 1977/78-ig a 0. óra 7 óra 10 perckor, az 1. 8 órakor kezdődött. A szegedi közlekedési vállalatok (Volán, SzKV) a csúcsforgalom enyhítésére a vállalatoknál, intézményeknél a lépcsőzetes munkakezdés bevezetését kérték. Az órakezdéseket részletező iskolai adatlapokat a művelődési osztályok összegezték, majd megszületett a döntés: „...az 1978/79. tanévtől a tanítási nap rendje úgy változik, hogy a tanítás nem reggel 8 órakor kezdődik, hanem 7 óra 45 perckor.”²⁵³ Így a 0. óra kezdő időpontja 6 óra 55 perc lett. (Aki akár tanulóként, akár tanárként „átélte” ezt a korszakot, az tudja, hogy ezek az órák milyen hatékonyságúak voltak.) Szerencsére, a 0. órai kezdés nem érte meg tizedik születésnapját, országosan eltörölték.

Hogy eltörölték, abban közrejátszott az ötnapos tanítási hétre való áttérés 1982/83-as tanévben, pont akkor, amikor országosan III. évfolyamra futott fel a fakultáció, tehát a 0. óra országosan lett általános.

Eltörölték, de ettől az óraszámok nem csökkentek. Az iskolák újabb dilemma elé kerültek: hogyan szervezzék meg a tanítást, hogy az ebéd „ebédidő körülire essen”. A Radnóti testülete döntött: a tanítás kezdete 7 óra 30 perc. Ez – egy húszperces szünettel – lehetővé tette, hogy a 7. óra 13 óra 55 perckor befejeződjék.

A Radnótiban módosult a félév időtartama is: „Hivatkozással a 42-3/1987. sz. felterjesztésére, hozzájárulok ahhoz, hogy a tanév beosztásának rendjét a javaslatban foglaltak szerint kísérletképpen kipróbálják. Az engedély az 1987/88. tanévtől kezdve visszavonásig érvényes.”²⁵⁴ A felterjesztés iratmásolata feltehetően elveszett, de az engedélyezés gyakorlata megmaradt: a félév a karácsonyi szünet megkezdéséig tart, az osztályozó konferenciák az utolsó tanítási napon történnek: a véglegesített jegyek pedig január első hetében kerülnek az ellenőrző könyvekbe. A hosszabb második félév a tavaszi szünet (általában április eleje) előtt egy szülői értekezlettel és fogadóórával két értékelési részre oszlik. Az első felét a szülői értekezlet, a másodikat az év végi bizonyítvány zárja. E rendszer a mai napig tart, mert bevált.

Végezetül a gimnázium neve Radnóti Miklós maradt. (A „névháborúra” az eddigiek és a kronológia is utalt.) Előzménye az volt, hogy a volt klauzalista öregdiákok beadvánnyal fordultak a Szeged M. J. V. T. Végrehajtó Bizottságához, hogy a Radnóti nevet állítsa vissza Klauzálra. Kérésük jogszerű volt. A Műv. Min. ilyen esetekre rendelkezett,²⁵⁵ mely szerint együttesen döntsön a tantsület, a diáktanács és a szülői munkaközösség. Az utóbbi kettő döntését még nem ismerve, 1990. április 24-én rendkívüli

tantestületi ülésen vitáztak e kérdésről, és döntöttek (mint később a szülők és a diákok is): maradjon az Radnóti név. Érveiket három pontban rögzítették, a 4. pont pedig már megvalósult: „4. Ellenben javasolták, hogy az iskola emléktáblán örökítse meg, hogy Klauzál Gábor nevét viselte.”²⁵⁰

III.10. A tanulók

A közvéleményt általában az érdekli, hogy egy-egy tanévben hány tanuló kezdi meg tanulmányait az adott intézményben, az már kevésbé, hogy mennyit osztályoztak az év végén. A statisztikák szeptember 15-i állapotot tükröznek. Ezek alapján a gimnázium nappali tagozatának nyilvános *tanulói létszáma* az alábbi:

tanév	a beírtak száma	tanév	a beírtak száma
1973/74.	896	1986/87.	1036
1974/75.	897	1987/88.	1051
1975/76.	874	1988/89.	1052
1976/77.	861	1989/90.	995
1977/78.	857	1990/91.	955
1978/79.	855	1991/92.	905
1979/80.	877	1992/93.	837
1980/81.	870	1993/94.	807
1981/82.	893	1994/95.	879
1982/83.	923	1995/96.	853
1983/84.	939	1996/97.	861
1984/85.	971	1997/98.	842
1985/86.	1022		

Az intézet az 1987/88. tanévtől általános iskolai osztályokkal bővült a következők szerint:

- 1 osztállyal e tanévben
- 2 osztállyal az 1988/89., 1989/90., 1996/97. és 1997/98. tanévben
- 3 osztállyal az 1990/91. és az 1995/96. tanévben
- 4 osztállyal az 1991/92. és az 1994/95. tanévben
- 5 osztállyal az 1992/93. és az 1993/94. tanévben

Tehát az intézet összlétszámához az általános iskolai tanulók számát is hozzá kell adni, ez a magyarázata a gimnáziumi létszámok csökkenésének az 1993/94. tanévig, illetve növekedésének attól. Az osztályok száma a legtöbbször nem haladta meg az évfolyamonkénti hatot, az összes 24-et, a nyolcosztályos gimnázium évfolyamaiban – értelem szerint – 7 osztály nyílt. Ez az 1997/98-as tanévben IV., III., II. évfolyam, az osztályok *G* betűjelűek.²⁵⁷

A tanulók szülei foglalkozása szerinti megkülönböztetése csak az 1990/91. tanévtől szűnt meg. Egy-egy új kísérleti osztály megnyitásakor a minisztérium érkezett engedélyezések záróformulája ekképp szól: a beiskolázásnál ügyeljen a fizikai

**a tanítás
szolgálatában.
(I.: 21-4/1968. I.
források)**

1967/68.

**Lugossy Jenő sk.
miniszterhelyettes
aláírásával érkezett
tagozatbővítési
engedély
a gimnáziumnak.
„Engedélyezem,
hogy a Radnóti
Miklós gimnázium és
szakközépiskola egy
francia nyelvi
szakosított
tantervű egy
első osztályát
az 1967/68. tanévtől
egész napos
foglalkoztatású nyelvi
osztállyá szervezze.
(M. M. 17.465/1967.
III.) Ez azt jelentette,
hogy az óratervi
órákon felül heti
18 órában
gyakorolták
a nyelvet.**

1967/68.

**Az első osztályok
újabb kísérleteire
kap engedélyt
a gimnázium.
„A Szeged Mj.
Városi Tanácsa V. B.
a Radnóti
Gimnáziumban
a kétórás kísérleti
jellegű idegenvezetői
tanfolyamot,
valamint 5+1-es
kísérleti jellegű
biológiai-kémiai
laboratóriumi
gyakorlati oktatást...
az első osztályokban
engedélyezi.
(I.: fenti szerv
12002-25/1967.)**

1967/68.

A külső óraadók közül ketten angol nyelvet, egy oktató könyvkötő ismereteket, egy tanár gyors- és gépírást tanított. (L.: 40-2/1967.)

1967/68.

11 szakkör indult a tanévben. 3-3 matematikai, nyelvi, egy-egy fizika, fotó, művészettörténet, irodalmi színpad és honismereti. (L.: j.n.)

1967/68.

Megjelent a pártösszekötő tanár tisztsége a korábbi KISZ-tanácsadó tanár helyett. „Az MSZMP K. B. Párt és Tömegszervezetek Osztálya ...a KISZ K. B.-val egyetértésben úgy határozott, hogy az 1967/68-as tanévtől kezdve a tanintézeti KISZ-szervezetek közvetlen irányítását az iskolai pártszervezetek, pártcsoportok lássák el.” (L.: j. n., Tájékoztató a pártösszekötő rendszerről.)

1967. október 17.

A stockholmi Vietnámi Konferencia október 21-ét „vietnámi nappá”

dolgozók gyermekeinek kellő arányára. A jelzett tanévtől indulhatott a nyolcosztályos gimnázium, ennek engedélyezéséből már hiányzott a „tapintatos figyelmeztetés”.

A statisztikák azonban nagyon is érdeklődtek a növendékek családi háttere felől. A kért kategóriák: 1. munkásosztályhoz tartozó fizikai foglalkozású; 2. munkásosztályhoz tartozó közvetlen termelésirányító; 3. nagyüzemi parasztsághoz (lásd. 1.)...; 4. nagyüzemi parasztsághoz (lásd. 2.) ...; 5. értelmiségi; 6. szellemi foglalkozású alkalmazott; 7. kistermelő. Olykor ezeket összevonták: 1=I. a; 2=1. b; 3=II. a; 4=II. b stb., olykor betűvel jelölték A-tól F-ig, az 5., 6.=E megfeleléssel. A fizikai dolgozó megjelölés eltűnt, eltűnt a H=hátrányos helyzetű is, bár ez utóbbit figyelemmel kíséri a mai pedagógiai gyakorlat is.

A tanulók állandó lakhelye Csongrád megye és Szeged volt, az országos beiskolázásig. Attól kezdve a legtávolabbi megyékből is érkeztek tanulók, rendkívül nagy szóródással. Pl. 1986/87.: az 1036 tanulóból a megyei tanulólétszámok: Baranya 4, Bács-Kiskun 34, Békés 29, Borsod 3, Fejér 8, Győr-Sopron 1, Heves 3, Komárom 1, Nógrád, Pest, Somogy 2-2-2, Szabolcs 5, Szolnok 8, Tolna 17, Vas 1., Veszprém 4, Zala 2, a többi Csongrád megyei 258. Ahogy az ország egyre több gimnáziuma lett országos beiskolázású, úgy tűntek el az ország távoli pontjából érkezők, és nőtt meg a közeli megyékből beiskolázottak száma. Pl. 1992/93. tanévben a 837 tanuló megyei megoszlása: Bács-Kiskun 51, Jász-Nagykun-Szolnok 27, a többi 10 alatti²⁵⁹

A kelet-európai diktatúrák összeomlása után megjelentek a külföldiek is, ez utóbbi jelzett évben 11-en. Az országok pedig: Kis-Jugoszlávia, Szlovénia, Horvátország, Románia.

A Radnóti Szeged iskolája. Az alábbi adatsorból kitűnik, hogy a szegediek létszáma állandóbb, a vidékieké változóbb. Az arányok 1990/91-től Szeged javára változtak.

Adatszolgáltatás a középfokú oktatás elmúlt öt évről

Tanév eleje	Iskola tanulói létszáma	a tanulói létszámból	
		szegedi	vidéki
1985/86.	1022	777	245
1986/87.	1036	780	256
1987/88.	1050	789	261
1988/89.	1052	742	310
1989/90.	1050	709	341
1990/91.	1035	693	432

Ami a *tanulmányi eredményeket* illeti: az 1973/74. tanévtől eltörölték a tanulói rendűséget, de az iskolai statisztikák még a régi rend szerint készültek. Így 1973/74-ben 4,32 a következő évben 4,34 lett az iskola tanulmányi átlaga. 1975/76-tól indult az ún. tantárgyi átlagok iskolai átlaga, ami 4,17-re sikeredett. A 4,50-et először a 82/83-as tanévben érték el, ezt 1988/89-ben

túlszárnyalták: 4,55 és ezzel mintegy „beállt” a -tól-ig: 4,41 és 4,59 közöttire. (A valamivel több mint egy tizedes váltakozás oka – nagyrészt – a készségi tárgyak osztályozása, a technika és a világnézet értékelése; Ezek „liberális” vagy tényleges volta.)²⁵¹

A korszakban minőségi változáson ment át az *idegen nyelv* oktatása, tanulása. Az orosz nyelv, mint kötelezően tanulandó idegen nyelv törvényének eltörléséig az orosz az első helyen oktatott idegen nyelv (a speciális nem orosz idegen nyelvi osztályok ez alól kivételek, hisz ott a tagozatos nyelv vált az elsővé). Második nyelvként a Radnótiban a német, az angol, a latin fordult elő, rendkívüli tárgyként az előzőek és a francia. A lényegi változás az 1989/90-es tanévtől kezdődött – de jure –, de facto – az orosz „kifutásától” – 1992/93-tól. E tanév alapóratervi adatai ezt jól mutatják: orosz: 68 tanuló; angol 750; német 426; olasz 79; latin 159.²⁵⁰

Az alapóratervi órához a fakultatív, a speciális, az egyedi tervű, a rendkívüliként oktatott is hozzászámítandó. A mai (1997/98. tanév) kép még színesebb: angolul mindenki tanul valamilyen szintű képzésformában; első idegen nyelvként választhatja a felsoroltakat, plusz a franciát, második nyelvként valamennyi felsoroltat (a franciát is). A nyolcvanas évek végétől szórványosan, a 90-es évek elején megnövekedett számban sikerült a tanulóknak a középfokú nyelvvizsgát letenniük. A nyelvvizsgások számának növekedése azóta is tart.

A *hittan* is tanulható tárgy lehetett volna. A felsőbb szervek a statisztikákban rendre rákérdeztek a hittan beírásokra. Ezen túl előírták a szöveges indokolást is. A Radnóti válaszainak első mondata másfél évtizedig a következő volt: „Az elmúlt évekhez hasonlóan az idejében sem volt iskolánkban hitoktatásra jelentkező.” A szövegek további részei kitértek a meggyőződésre, a marxista alapképzésre, a KISZ tevékenységére és a természet-tudományos tagozatokra, mint a hitélet „kizáró” okaira. A válaszok hangja a 80-as évektől ingerültebbé vált – a hiábavalónak minősített jelentések kényszere miatt –, a tartalom azonos maradt. Az 1990/91-es és az 1991/92-es tanévben intenzív „részegítéssel”, egyházi személyek iskolai „előfordulásával” létrejöttek hittan tanuló csoportcskák (év közben meg is szűntek) de iskolai szinten a hittan tanulásának perspektívája nem hozta lázba a növendékeket. (Egy-két érdeklődő, jelentkező azért minden évben akadt.)

A középiszkolai tanulmányok szintézise, az első komolyabb tanulói megméréstetés az *érettségi*.

Ezen iskolatörténeti korszak első tanítási évében megváltozott az érettségi. Nem annak szervezési része, hanem a tartalma. 1973. október 16-án kelt a „Tájékoztató a középiskolai érettségi vizsga alapelveiről” című M. M. utasítás. A bevezetőben közölt zárómondat sejtette a változtatást: „Sürgősen szükségessé vált a középiskolai érettségi és a felvételi vizsgát közelítése, valamint az érettségi vizsga k ö n n y í t é s e”. A továbbiak hangsú-

nyilvánította. „Ehhez csatlakozva f. hó 21–27-ig országosan „vietnámi hetet” tartunk. Kérem Igazgató Elvtársat, gondoskodjék arról, hogy a ... hét időtartama alatt osztályfőnöki órákon és történelem órákon, szakköri összejöveteleken ... emlékezzenek meg a vietnámi nép harcáról.” (L: 14.209/1967. M. T.)

1968. január

A jól felszerelt audiovizuális laborban városi szintű nyelvoktatás mellett kísérleti jelleggel 10-11 éves gyermekek számára nyelvtanfolyamok kezdődtek orosz és francia nyelvből. (L: j.n.)

1967/68.

A tanuló-kísérletekkel végzett túlorák igénye a tanév folyamán 228 óra volt. Ebből fizikára 178, biológiára 50 órát fordítottak. (L: tantárgyfelosztás)

1968. május 14.

„Tanfolyamlázbán” égett a közoktatás. A nyáron indulókra a tantestület negyede „iskolázott be” az elektromosság-tanítól a világnézetit tanfolyamig. (L: 34-11/1968.)

gatógyakban elért teljesítményt öt fokozattal kell minősíteni: jeles, jó, közepes, elégséges, elégtelen.”²⁰² Ugyanekkor a magyar írásbeli érettségi idejét 240 percre emelték, meghagyva, hogy fogalmazvány továbbra sem kötelező.

Az 1975. év érettségijéről készült országos összefoglaló először próbálja megmagyarázni a történelem szaktárgy eltörlését, elismerve jóllehet még mindig tapasztalhatunk fenntartásokat elnökök, igazgatók és szaktanárok részéről, illetve olyan véleményeket, amelyek a történelem kötelezővé tétele mellett szállnak sikra.”²⁰³ A tárgyból újbóli bevezetése – úgymond – a fakultáció hatását csökkentené, növelné a tanulói túlterhelést.

Újabb változást hozott az 1976. évi érettségi: „... ebben a tanévben a matematika és fizika tantárgyak mellett a közös érettségi-felvételi vizsgák köre a biológiával bővül.”²⁰⁴ A túlzott írásbeliség az érettségi vizsgákon „visszaütött” a tanórákra, szinte eltűntek a szóbeli feleletek. Talán az utolsó pillanatban ismert fel ezt a minisztérium: „A vizsgaformát tekintve nincs előrelépés az előző évekhez viszonyítva. Aránytalanul sokan választják az írásbeli vizsgát... ez jelzi azt a negatív szemléletet, amelyet – sajnos – sok tanár is képvisel: a „kisebb veszély” a szempontja a vizsgaforma megválasztásának.”²⁰⁵

Minőségi változást hozott az 1980/81. tanév „...a gimnáziumban az 1980/81. tanév végétől kötelező lesz a történelem érettségi (szóbeli), ezzel a vizsgatárgyak száma eggyel nő.”²⁰⁶

A vizsgatárgyak az alábbiak szerint módosultak: „kötelező: magyar nyelv és irodalom (írásbeli, szóbeli), történelem (szóbeli) matematika (írásbeli); kötelezően választható: egy idegen nyelv (írásbeli, szóbeli) a két – a III. és IV. osztályban tanult – fakultatív tantárgy valamelyike.”²⁰⁷

A történelem visszaállítását a kémia szaktárgy közös érettségi-felvételi (írásbeli) bevezetése követte, majd jött az 1985. évi oktatási törvényt követő tantervi változás, a fakultáció rendezése (4./1987. V. 23. M. M. rendelet), és megszületett az új GÉV is, amely – kisebb módosításokkal – napjainkig érvényben van. Meghagyta a három kötelező tárgyat az 1980/81-es rend szerint. Kötelezően választható egy idegen nyelv (könnyítés: a középfokú nyelvvizsgát jeles érettségi jegyként elfogadják) és ötödik tárgyként bármely szaktárgy választható (a testnevelésen kívül).

1992/93-ban történt még egy kudarcba fulladt kísérlet, hogy a magyar írásbeli dolgozatot az érettségi mellett beszámítsák a felvételi részeként (ahol magyar a felvételi tárgy), de folytatása elmaradt.²⁰⁷

Az érettségiző radnótista osztályok a tárgyalt korszakban igen jó – egyre javuló – eredményeket értek el. A tanévzáró, tanévnyitó jegyzőkönyvek róluk szóló részei tele vannak dicséretekkel, visszatérő, pozitív tartalmú megállapításokkal: „Sokkal jobban szerepeltek a vártnál, „az osztály többségét már felvették, mégis kitűnően felkészültek”, „elegánsan tudtak”; lelkiismeretesen felkészültek...” stb.

Az e tanévben végzők közül húszan kívántak az NDK-ba menni. „Valamennyi tanuló autószerelő szakmában kíván elhelyezkedni. A 20 tanuló közül 19 az autószerelő szakközépiskolai osztályt végezte ... egy tanuló 5+1-es keretben kapott csak autószerelőipari képzést.” (I.: 4-7/1968.)

1968. nyara

Az intézetből 45 tanuló és négy tanár vett részt külföldi csereüdülésen. Ez alkalommal az NDK-ba, Drezdába látogattak el. (I.: 24-40/1968.)

1968. nyara

Szeged M. J. V. T. nyári, külföldi utakról rendelkezett. „Értesítem ... hozzájárulok ahhoz, hogy az iskola az 1967/68. tanév nyári szünetében az egész iskola tanulói ifjúságából 40-45 tanulóval Odesszába és további 40-45 tanulóval Drezdába ... kirándulásokat szervezzen. A II. B osztályos tanulók részére tervezett lengyelországi utat nem engedélyezem.” (I.: fenti szerv 14212/1967.)

1968/69.

Még mindig tartottak
gyakorlati
foglalkozásokat
a beindított első
osztályoknak (is).
Az A műszaki rajz,
a B biológia-kémia
laboratóriumi
gyakorlat,
a C fémek kézi
megmunkálása és
üvegtechnika
a D üvegtechnika
képzésben
részült heti 2-2
órában.
Az E heti egy napos
biológiai-kémiai
gyakorlaton vett
rész. (I.: M. T.
... engedélye 11002-
36/1968.)

1968/69.

A M. M. szakosított
tantervű osztály
indítását módosította.
„...az engedélyezett
matematika-fizika
szakosított tantervű
osztály helyett
az 1968/69. tanévre
matematika tagozat
indítását
engedélyezi.” (I.: M.T.
... 11.427/1968.)

1968/69.

A nyelvtanulási
kedvét jelezte, hogy
rendkívüli
tárgyakként angolt,
németet és latint
oktattak.
Az angol két
csoportban
25 tanulónak,
a németet két
csoportban 42-nek,
ugyanennyi volt
a latinosok száma is

Az iratokból az derült ki, hogy az érettségi szinte az igazgató-ságnak nagyobb gond, mint a tanulóknak, mert igen rövid idő állt a szóbelik lebonyolítására. Ugyanis a tanév vége és a felvételi rendkívül közelre került egymáshoz, olykor egy hét alatt kelle- nek hat (plusz egy levelezős) osztályt éretté nyilvánítani.

A gimnázium legfontosabb feladatainak egyike, hogy tanulóit képessé tegye arra, hogy sikeresen *felvételizzenek* felsőfokú ok- tatási intézményekbe. A tananyag alapos elsajátítása esetén erre a tanulóknak minden esélyük megvan. Nehezebb a 'hová?' kér- dések eldöntése.

Elméletileg a Radnótiba jelentkezők többsége már bizonyos pályairányultsággal kezdi meg az első gimnáziumi osztályt, hisz többségük „szakra” vagy EHV-s osztályba jelentkezett, és akik a gimnáziumba bekerültek, azok 90%-a a kívánt helyre került. A pályamódosításra harmadikban, a fakultáció megválasztásával újabb lehetőség nyílik. Az osztályfőnök, de még inkább az osz- tályban tanító szaktanárok nagy valószínűséggel meg tudják mondani, hogy a tanuló által választott szak „testhez álló-e”, mi- lyen az esély a bekerülésre. Ha ezt a tanuló elfogadja, a szülő is egyezően úgy vélekedik, akkor a felvételi sikeres lesz, mint volt az 1977/78. tanévet követő felvételin, amikor a 176 felvételt tett tanulóból 147-et az adott évben felvettek (83,5%).

Az ezt követő hat év felvételi eredményei is jók:

év	felvételi vizsgát tett	felvett	%
1979	179	143	75,6
1980	180	137	76,1
1981	181	130	71,81
1982	183	135	73,85
1983	203	149	73,39
1984	186	132	70,96 ²⁸⁶

Gyakori azonban, hogy véleményével a tanár magára marad. A szülői hatás erősebb, mint a tanári, és a tanuló olyan pályá- ra jelentkezik, ahol a felvételi kudarc „eleve” garantált.

Két – egymást követő – év adataival ez utóbbit is lehet illusztrálni. 1989-ben a 230 felvételi vizsgát tett közül mindössze 141-et vettek fel (60,80%). Osztályonként az alábbiak szerint:

	osztály	vizsgát tett	felvett	%
IV.	A	38	31	81,50
	B	37	31	83,70
	C	39	26	66,60
	D	37	20	54,05
	E	38	16	39,40
	F	25	14	56,00
	G	16	3	18,70 ²⁶⁹

A táblázatból jól látható, hogy a G és az E osztály felvételiző tanulóit kudarc érte. Elkerülhették volna, ha tanáraikra hallgat-

nak. Az 1987/88-as tanév végi tantestületi jegyzőkönyv már utalt a helytelen pályaválasztási elképzeléseikre, de negyedikben nem álltak el szándékaiktól. (Iskolai szempontból rossznak minősülnek a 60% alatti beiskolázási eredmények, így a *D* és az *F* osztályé is).

Ennél is kedvezőtlenebbek az 1990-es felvételik eredményei. Az iskola 244 vizsgát tett növendékéből 135-öt vettek fel e tanévre (55,32%). Osztályonként:

	osztály	vizsgát tett	felvett	%
IV.	A	34	27	79,41
	B	35	38	80,00
	C	38	20	52,63
	D	33	14	42,42
	E	39	18	46,15
	F	35	20	57,14
	G	30	8	26,66

Itt mindössze az *A* és *B* osztályoké az elfogadható eredmény. A sikertelenség okai az elmondottak.

Az 1992/93-as tanévtől a felvételizők közé beléptek a matematikai iskola végzősei, az *M* osztályosok (90% fölötti felvételi eredményeikkel), hozzák „formáikat” az *A* és *B* osztályok (biofizika-biokémia; speciális biológia, speciális kémia; 80% fölötti eredményekkel); a végzős osztályok száma hat, így mindössze három osztály beiskolázásra kell jobban koncentrálni, esetleges rosszabb eredményeik sem eredményezik, hogy az iskolai átlag 70% alá essen.

A radnóti pályaválasztási szokások jól kitapinthatóak. Azok a végzettek, akik bármely felvételin megállnák a helyüket, a társadalom értékítéleteit követik („presztízspályák”): a hetvenes, nyolcvanas években ez kizárólag az orvosi, a nyolcvanas évek második felétől és a kilencvenes években az orvosi, közgazdász, esetleg jogi pályára mennek, közöttük elvétve akadt, akadt fel nem vett. Ők alkotják a felvételizők első vonalát.

Azok, akik valamely szaktárgyból kiemelkedők, akik 18 éves korukra elhivatottságot éreznek, azok abba az irányba is mennek: matematikusnak, fizikusnak, biológusnak, kémikusoknak stb. Szintén az első vonalhoz tartoznak kitűnő felvételi mutatókkal.

A második vonalhoz tartozó végzettek némi erőfeszítéssel, rátanulással, magántanárokkal, a felsőfokú intézmények felvételi kezdeményeit maximálisan ismerve és kihasználva a presztízst és a divatot egyaránt követik: jelentkezéseik széles skálán mozognak az orvositól az élelmiszeripari főiskoláig. Ezért felvételi-jeiken bármi történhet: maximális pontszámmal bekerüléstől a minimális pontszám el nem éréséig minden.

A harmadik vonalhoz tartoztak azok, akik a gimnáziumi négy év alatt tanulhattak, de úgy érzik, a Radnóti így is adott annyit számunkra, hogy valahova (mindegy hová) bekerüljenek. Je-

három csoportban.
(I.: j. n. stat. jel.)

1968/69.

**A tanévben
18 szakkör működött
427 tanulóval.
Ezek közül tanév
közben
engedélyezték
a biológiai,
a fizikai, félévtől
a történelmi,
márciustól
a matematikát.**
(I.: 5/-1, -2, -3/1969.)

1968. szeptember 13.

**A Tanerőállomány
(a statisztikai lapon
szerepeltek így!)
e napi összesítésben
43, közülük 40-en
rendeltek
középiskolai tanári
oklevéllel.
A legtöbben
a matematika-fizika
szakosok voltak;
hatan. (I.: j. n. stat.
jel.)**

1968/69.

**Új „tantárgy” lett
a honvédelmi
oktatás. Erről tett
jelentést Kertész
Ferenc testnevelő
tanár. „...az
I. osztályosok részére
órarendbe beiktatott,
tanterv szerinti
honvédelmi oktatás
folyt, 260 fő
részére. Mozgalmi
jelleggel
a II., III. osztályok
tanulói 409 fővel
lőkiképzésben
részültek és
lövészetben
vettek
részt.” (I.: 37-6/1969.)**

1968/69.

**Az év folyamán
befejeződött
a központi fűtés
kialakítása. Elkészült
a biológiai és
a kémiai
laboratórium,
megnyílt a tálaló
rendszerü (hozott
ételt tálaló) menza.
(I.: jk.)**

1968/69.

**Őszi mezőgazdasági
munkát végeztek
a gimnazisták
a Konzervgyárban,
a Felszabadulás,
az Új Élet és
a Kossuth Mgtsz.-ben.
A 867 fő 4261
munkanapot
teljesített.
(I.: 16-4/1968.)**

1968. december 3.

**Sportegyesület
létesült a Radnóti-ban.
Elfogadták
az alapszabályt
és a tanév folyamán
megkezdte
működését.
(I.: lásd forrás)**

1968/69.

**A rendszer elleni
izgatással vádolták,
majd azt bizonyították
egy szakközépiskolai
tanulóra, aki
– miután kilépett
a KISZ-ből
– a szervezetben
maradt osztálytársai
közül nem egyet sz.
kommunista jelzővel
illetett. A büntetés
(tekintettel arra, hogy
édessapja párttag**

lentkeznek műszaki pályára, agrárpályára, tanárnak, rendőrtisztire, kommunikáció szakra, az agrárképzésre, a bátrabbjai jogra. Bekerülési arányuk az érettségi évében igen gyenge. Rontották a gimnáziumról alkotott képet. Jellemző példa ez utóbbira a gimnázium „esete” a Tanárképző Főiskolával a hetvenes évek végén, a nyolcvanas évek elején. Az igen nagy számú jelentkezőből alig vettek fel egy-két tanulót:

1975.	összes jelentkező	187	tanárképzőre	40
1976.	"	174	"	24
1977	"	177	"	27

1981.	"	197	"	36
1982.	"	199	"	31

1985.	"	204	"	29
1986.	"	212	"	38 ⁴⁷

Híresztelték tehát, hogy a Radnóti „rossz gimnázium”. Nem vették figyelembe, hogy a Radnóti egészéhez képest milyen tanulók jelentkeztek.

A jó hírek, az intézet kedvező megítélései – a felvételik alapján gyakoribbak. Ezek közül egy – alapossága, az összehasonlítás széles köre miatt – bemutatásra kívánczolt. Dr. Simon Imréné, a Békés megyei fizikai szaktanácsadó a Radnóti-ban szerzett tapasztalatait összegezve azt vizsgálta, hogy milyen eredményt értek el a radnótisok azokon a felvételikben, ahol az egyik felvételi tárgy a fizika volt. „Három nagyon fontos területen (orvosegyetem, műszaki egyetem és főiskola) az országos átlaggal, illetve néhány kiemelten nagy hírű iskolával is összehasonlítottam eredményüket. Azt néztem meg, hogy az összes é r e t t s é g i z ő hány százalékat vették fel a jelzett felsőoktatási intézményekbe.

Orvosi, műszaki egyetemre, ill. műszaki főiskolára
felvettek az összes érettségiző %-ában

	1987 %	1988 %	1989 %
Országos átlag	7,57	8,63	
Radnóti Miklós Gimnázium, Szeged	14,17	22,54	22,85
Ságvári Endre Gimnázium, Szeged	15,64	16,2	
Apáczai Cs. J. Gy. G., Budapest	29,37	29,35	
Fazekas M. Gy. G., Budapest	29,2	27,66	
Földes F. G., Miskolc	17,87	21,16	
Tóth Á. Gimnázium, Debrecen	9,47	16,35	
Nagy I. Gimnázium, Pécs	13,72	22,03	
Ságvári Gy. Gimnázium, Budapest	16	18,44	
Radnóti M. Gy. Gimnázium, Budapest	13,8	12,24	

Ezen iskolák eredményei magasan az országos átlag felett vannak. 1988-ban csak két iskola előzte meg, s az idei eredményük a jelzett területen jobb az előző évinél.

Különösen kiemelkedik az orvosi egyetemre való felvétel. 1987-ben az összes érettségiző 10,42%-át (országos 2. hely), 1988-ban 13,11%-át (országos 1. hely), 1989-ben 16,73%-t vették fel. Ehhez csak gratulálni lehet.²⁷²

A közeli jövőt az 1997. év felvételei megmutatták. Egy-egy jelölt korlátlan számú felsőfokú intézménybe jelentkezhetett. Ha nem sikerült nappalira bejutnia, még megmaradt a második, a harmadik..., az n-edik hely, az esti, a levelező; ha a bejutás csak néhány pontszámon múlt, még mindig megmaradt az önköltséges változat. A távoli jövő, a NAT (a nemzeti alaptanterv) alapján elméletileg ideális: a 12. évfolyam után tett ún. emelt szintű érettségi egyúttal a felvételi is. Egyelőre ez elméletileg ideális, azaz tervezet.

III.11. A tanárok

Az 1973/74. tanévtől tárgyalt korszakban két igazgatóváltozás történt. Dr. Bánfalvi József az 1989/90. tanévtől megvált a gimnáziumtól, az 1990/91. tanévtől dr. Szabó Edit követte őt. Egy öt éves ciklus után az 1995/96-os tanévtől Gál Béla lett az intézet igazgatója. A tanári testület egyik mutatója a tantárgyfelosztás. Ez tartalmazza azon tanárokat, akik az alapóratervezet ellátásában közreműködnek, függetlenül attól, hogy az intézet állományában szerepelnek-e vagy sem. Attól is független, hogy milyen a jogviszonyuk az iskolához: meghatározatlan idejű (véglegesített), meghatározott idejű (szerződéses), vagy egy-egy óra ellátásával megbízott (óraadó). A tantárgyfelosztásban szereplő tanárok száma a következőképpen alakult:

tanév	a tanerők létszáma	tanév	a tanerők létszáma
1973/74.	48	1986/87.	62
1974/75.	52	1987/88.	70
1975/76.	54	1988/89.	72
1976/77.	51	1989/90.	75
1977/78.	56	1990/91.	75
1978/79.	60	1991/92.	65
1979/80.	60	1992/93.	65
1980/81.	59	1993/94.	64
1981/82.	59	1994/95.	67
1982/83.	59	1995/96.	66
1983/84.	61	1996/97.	67
1984/85.	64	1997/98.	71
1985/86.	61		

Munkájukat korábban a Rendtartás, ezt követően az ún. Kollektív szerződés körvonalazta, és „valami” a közeli jövőben is szabályozni fogja. Bármilyen volt is az (bármilyen lesz is), munkájuk az

volt): tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatta. (I.: jk., 1969. január 20.)

1969. május 5.

A Szegedi Szabadtéri Játékok igazgatója, dr. Tari János kikérte az iskolától Zsedényi István tanárt kapuőri teendő ellátására a Játékok alatti időre. (I.: 8-7/1969.)

1969. május 24.

A Szeghalmi Péter András Gimnázium és Szakközépiskola köszönőlevelet küldött az intézetnek. Együtt léptek fel a Gyulai Erkel Diákünnepeken, és az elromlott hangfalakat a radnóttisták sajátjukkal pótolták. (I.: a fenti gimn. 1968/69.)

1968/69.

Az év végi tanestületi ülésről készült jegyzőkönyv igazgatói beszámolója hírt adott arról, hogy elnöiesedés tapasztalható. „Az év végén 273 fiútanulóval szemben 436 leánytanuló volt. Ha ez így folytatódik, egyes egyetemi és főiskolai pályákon problémák lesznek az elnöiesedés miatt.” (I.: jk.)

1968/69.

Év végén 848 tanulót osztályoztak. Ebből a gimnáziumi létszám 709. Az átlaguk 4,22 volt, szemben a 139 szakközépiskolaiakkal, akik 3,12-ot értek el. (A beírtak száma: 869.) (L.: jk.)

1968/69.

Az érettségiző osztályok jellege:
A) matematika-fizika tagozat (34 fő),
B/ francia (40),
C) orosz (16) testnevelés (26),
D) biológia-kémia (46), S) autószerelő szakközépiskolai (29). (L.: 13-5/1969.)

1968/69.

A IV. osztályos tanulók száma 191 fő volt, ebből továbbtanulásra 141-en jelentkeznek. A felsőoktatási pályák ez évi kedveltsége: első helyen az orvosi, másodikán a bölcsész, harmadikon a tanárképzés állt.

1969. július 16.

Az MTA Tihanyi Biológiai Kutatójában rendezett nyári biológus középiskolás tanfolyamon három radnóti sról írt elismerő sorokat az intézet. „A tanulók szerény magatartásukkal és jó szakmai felkészültségükkel

Dean Marshall a gimnázium amerikai vendégtanára volt.

Miklós Gimnázium Tantestületének részvétele a munkamozgalomban” címmel.²⁷⁵ Volt ebben minden: célkitűzés, a munkamozgalom megvalósításának területei, sőt ennek módszertana is: „A tantestület tudomásul veszi, hogy a munkamozgalomra nem alkalmazhatók a munkaverseny mozgalomban elnyerhető elismerések és kitüntetések.”²⁷⁶

Szerencsére, a kísérleti munkák jobban lekötötték az iskolavezetést, az ellenőrzést gyakorló felsőbb szerveket, semhogy az „Állásfoglalásban” megfogalmazott – mondva csinált – feladatokat folyamatosan ellenőrizni, számon kérni, értékelni tudják.

Tehát a munkamozgalmon kívül nagyobb akció nem volt, a tanárok dolgoztak. Sokirányú megközelítésükből az alábbiak néhány pillanatfelvételt örökítettek meg.

A Radnótiban a tanári *fluktuáció* sohasem ment a tanítás rovására, ellátatlan tanóra nem maradt. A személyi változások általában a normális mederben folytak: idősök mentek, fiatalok jöttek. Egy-egy új intézmény nyitásának szívóhatását nem lehet tagadni (Deák gimnázium), azt sem, hogy a lényegesen magasabb anyagi lehetőség „elcsábított” néhány tanárt: vállalkozás, művészet. Olykor a szakmai ambíció a főiskolára, az egyetemre húzta a radnóti tanárt. Volt időszak, mikor az egyetem utánpótlás-nevelőjeként értékelték a Radnótiit. Az eltávozottak helyett azonban mindig szakosok jöttek, így a szakos ellátás folyamatos maradt, és 100 százalékos.

Az azonos szakosok *munkaközössége*be tömörültek, melyeket – rendkívül sok módosítással – kötelezően előírtak. Az 1993. LXXIX. tc. (hatálybalépése 1993. szeptember 1.) megszervezésüket javasolta, de az intézetben megmaradtak. Vezetőiket – a demokrácia „játékszabályainak” betartásával – az igazgató(ság) a

döntés-előkészítésekbe bevonta. A pártállamban a hozzájuk tartozó szakosok minősítésébe az iskolai párttitkár, a szakszervezeti titkár után ők is beleszólhattak. Gyakorlati szerepük a szakmai munkák elosztásában, a tanmenetek, szakmai programok ellenőrzésében, irányításában fogható meg. 1990-ig a tantestületi jegyzőkönyvek külön fejezetben szóltak a munkaközösségekről, gyakran minősítve azokat: „*x* munkaközösség jól dolgozott, mert *n* számú OKTV – se volt, vagy mert *n* számú tanuló sikerrel felvételizett”, „munkaközösség rosszul dolgozott, mert nincsenek versenyeredményei”. A tanulók versenyzésének eredményes segítése a tehetséggondozás fontos része volt és az ma is.

A *bérfeszültségről* az iratok nem szólnak, a sajtó adott hírt a kategóriákba sorolást követő bírósági perekéről, (az F, majd a G besorolás okozott gondot). A soronkívüli bérfelzárkózás utolsó irata 1982. március 30-i keltezésű. Ekkor meghatározták, hogy ki-nek, miért, mennyi béremelés adható az alábbiak szerint:

szempontok	1983/84.	1984/85.	1986/87.
Fiatal pedagógusok	200 Ft	200 Ft	200 Ft
OKTV versenyeredmény	200 Ft	200 Ft	200 Ft
Felvételi eredmény	300 Ft	300 Ft	300 Ft
Szakmai képzés	300 Ft	300 Ft	300 Ft

(Megj.: sem megszüntetése, sem további érvénye nem található iratokban.)

A *továbbképzés* állandóan napirenden volt (és van). 1973/74-től folytatódott az előző iskolatörténeti korszakban említett ideológiai képzés, továbbképzés. Meghatározott keretszámot kapott az iskola a marxista-leninista esti egyetemre, illetve annak szakosítójára káderutánpótlás céljából. A 80-as években megindultak az egyetemeken előbb a komplex, majd az intenzív továbbképzések, egy-, illetve kétéves stúdiumokkal, olykor megspékelve szakvezetői képzéssel. Időtartamuk – egyetemtől, minisztériumi rendelettel függően – egy vagy két év volt. Szakdolgozattal, vizsgával, tanúsítvánnyal, végbizonyítvánnyal, vagy egyéb dokumentummal záródtak. A 90-es évektől a nyelvtanárok átképzésére adtak lehetőséget az iskolának (anyagiakat is).

Ezek anyagi elismerésében sokszor meghatározó volt a rendeletekben szereplő *a d h a t ó* szócska (azaz rendkívüli fizetésemelés adható), mert gyakorta csak a -hat teljesült. (Sovány vigasz lehetett a radnótis tanároknak, hogy ez országosan is így teljesedett.) A másoddiplomák anyagi támogatásától a gimnázium vezetősége rendre elzárkózott.

Az 1997/98-as tanévtől új képzési rend lépett életbe, mely szerint központi kínálatból választva hétévenként kötelező egyet elvégezni az összköltség 20%-os felvállalásával. A napi munka fáradalmait enyhítik-oldják a különböző összejevetek, amelyek

őregbitették iskolájuk hírnevét.” (I.: fenti szerv és dátum.)

1969. szeptember 1.

A megye anyagilag is igyekezett támogatni az arra rászoruló diákokat.

.....a Csongrád M. T. V. B.

a fizikai dolgozók tehetséges gyermekei továbbtanulásának elősegítése érdekében a 86/1969. V. B. sz. határozatával ...az új tanév kezdetétől Diákszociális Alapot létesített.” (I.: a szövegben)

1969/70.

59 tanuló sportolt a SZEOL SC különböző szakosztályaiban az év folyamán. (I.: klub, 1303/1969.)

1969/70.

Megszervezték Szegeden is a 109/1969. (M. K. 4.) M. M. sz. utasítása alapján a Pedagógus Továbbképzési Kabinetet a nevében lévő céllal.

1969/70.

Az iskola történetében e tanévben legtöbb a szakkörök száma: 17. Négy kivétellel valamennyi szaktárgyi. A szakkörök váltak a tehetséggondozás

színtereivé. (I.: j. n.)
Sőt általános
iskolások számára
szervezett szakkörök
működési engedélyt
is megkapta
az intézet:
matematikából
és fizikából. (Mj. T ...
11.4234/1969.)

1969/70.

Nem nyílt
az első osztályban
testnevelés tagozat,
mert mindössze
13 tanuló kérte
a felvételét. Ezért azt
„...az 1970/71.
tanévre – előzetes
megbeszélésünk
alapján – nem
hirdetjük meg.
(I.: 43/1969.)

1969/70.

Új gazdasági
mechanizmus,
új üzemgazdaságtani
tanterv. A régít
az M. M. hatályon
kívül helyezte.
(I.: 56.449/1969.
M. M. XI. sz.)

1969/70.

Senki sem proféta
saját hazájában!
E mondás igazát egy
tiltás bizonyította:
„... nem áll
módomban
engedélyezni,
hogy a vezetése alatt
álló iskola
állományába tartozó
szakfelügyelők
szaktergáikat saját
iskolájukban
felügyeljék.”
(I.: Mj. V.
...9952/1970.)

Az iskola tanári kara 1996 májusában

közül hagyománnyá váltak a tanári *kirándulások* és a korábban volt, 1995-től megújult „*tanárvatatók*”. A ságváris tanárokkal állandó a *sportkapcsolat* kispályás labdarúgásban, kosárlabdában és – olykor – vízilabdában.

III.12. A nevelés

Kétségtelen, hogy minden kötelező politikumot megelőzőtt a kísérletezéssel együtt emlegetett, ott mindig hangsúlyozott *tehetségnevelés*: a tehetséges tanulók felkutatása, iskolai „gondozása”. E tevékenységi forma szorosan kapcsolódott az oktatáshoz: szakkörök szervezése általános iskolásoknak, a beiskolázottak csoportos oktatása, OKTV-re felkészítő különfoglalkozások, egyetemi felvételre előkészítő tanfolyamok... stb. Beleolvadt a gimnázium mindennapi életébe, áthatotta a tanárok munkáját. Nem kampányszerűen történt, hanem szinte észrevétlenül, de folyamatosan. Ezért lehetett (és lehet) hatékony. A kiscsoportos, olykor egyéni foglalkozásoknál munkakapcsolatba került (kerül) a diák a tanárral, és szakmai tudáson túl annak emberi magatartása is modellé válik, válhat. A hetvenes, nyolcvanas években még mindig sokat – a kelletténél többet és többször – foglalkoztak az Októberi Szocialista Forradalommal, a Magyar Tanácsköztársasággal, hazánk „felszabadításával”. Tették ezt a *szocialista hazafiságra nevelés* címszava alatt. Még a különböző tevékenységi formákban is érvényesülni kellett e nevelési területnek. Néhány példa ezekről:

„A kirándulást vezetők úgy tervezték útjukat, hogy a tanulók felszabadult hazánk szocialista építése eredményeinek láttán értékes élmények birtokába jussanak, politikai szemléletük fejlődjen, hazafias és internacionalista érzéseik erősödjének.”²⁷⁷

Vagy: „Rendezzenek találkozókat a munkásmozgalom veteránjaival, ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet alakulatok egységeivel.”²⁸⁰

Vagy, sőt: „Az egész iskolai év munkáját hassa át a NOSZF szelleme, nevelőereje, munkafegyelme és erkölce.”¹⁰⁰

A KISZ-tól indult ennek a merevségnek a feloldása az ún. „három tavasz” akciókkal, amikor harmadikként március 15-ét is megünnepelték. Szerencsére, az SZKP kongresszusokra már kevesebb figyelem fordult, annál több viszont az MSZMP országos megmozdulására. Egy-egy kongresszusi év a nevelőmunka egészét meghatározta, különösen a XII., amelyet 1980. márciusában tartottak, de az 1979/80. tanév kezdetétől hatott „szelleme”. A cél pedig: „...büszkén jelenthessük fel-sőbb pártszerveinknek, hogy sikeresen hajtottuk végre az MSZMP KB állami oktatásunk továbbfejlesztésére vonatkozó határozatait.”¹²⁸

Frisebb szellők fújdogáltak 1984/85-től: „A szocialista gondolkodásban új megközelítésként jelentkezett a béke védelmére való felkészülés.”¹²⁹ „A békére neveléssel kapcsolatban világos nevelési céljaink vannak. El akarjuk juttatni növendékeinket arra a szintre, hogy világosan megismerjék és felismerjék a történelmi fejlődés menetét, mozgatórugóit. ...Érdekes, hogy a békére még soha nem neveltük az ifjúságot.”¹⁰⁰

Megmaradt az előző korszakból az antiklerikális nevelés, de az él tompult, sőt a nyolcvanas évek végére a tolerancia is megfogalmazódott kívánalomként.

Az 1985/86. tanévtől új nevelési terület a „környezetvédelmi nevelés”, és ez azóta nevelési feladat maradt, céljában sem változott: „Váljék magatartásuk meghatározóvá a környezeti etika, egyfajta környezeti etikett”.¹⁰⁰

A nyolcvanas évek közepétől erősödött az *antinarkotikus nevelés*. A „dohányzás káros az egészségre” szlogen kevés. Főleg osztályfőnöki órákon gyakorta hangzott el előadás a dohányzás káros, különösen – rákkeltő hatásáról. Erősödött az alkoholizmus, az iszákosság elleni nevelés rámutatva, hogy nem feltétlen szükséges, hogy „magyar átok” maradjon. A kábítószerrel ellen is szót emelt a tantestület. Ezt egyszer már kiemelten kezelte az 1976/77-es tanévben, amikor már-már tömegértékeket öltött a szipózás. Ennek lényege az volt, hogy „...a szerves oldószert tartalmazó ragasztók (Technokol Rapid, Palma Record, Palmatex) mindegyike szabadpolcos rendszerben kapható bármely üzletben. A gőzét a gyermekek belélegzik a narkotikus állapot létrehozása céljából.”²⁸⁰ A belélegzést zárt rendszerben – nejlontasakba bűjtött fejjel – végezték, ezért néhány haláleset is előfordult: oxigénhiány euforikus állapotban, a tudati kontroll kikapcsolt, fulladás. 1990/91-ben a kábítószeres bélyegek elterjedése miatt volt szükség kampányra. Napjainkig tart (és sajnos erősödik) a kemény drogok használata. Az ellenük való harc nevelési feladat.

Az osztályfőnöki munkaközösség tagjai vállalták fel a *szexuális nevelés* bevezető óráit – nagyon gyakran külső előadókkal, a Radnótiiban végzett orvostanhallgatókat is bevonva –, hogy

1969/70.

Az iskola kémiatanárainak munkáját megkönyvitendő, laboráns alkalmaztak szerződésel, december végéig. Véglegesítéséhez a Tanács – pénz hiányában nem járult hozzá. Annyit engedélyezett, hogy a szerződést megújítsák a tanév végéig. (I.: M. T. ... 11680-2/1969.)

1969. október 30.

Égész évre szóló óralátogatási engedélyt kaptak a Központi Fizikai Kutató Intézetből négyen – köztük dr. Jánossy Lajos, akadémikus – az ELTE-ről Főzy István és egy tanár a budapesti Apáczai Gimnáziumból, hogy a IV. osztályos szakosított fizikai tankönyvek tanítási tapasztalatait összegyűjtsék (I.: Mj. ... 12.030/1969.)

1969. november 27.

Tantestületi értekezleten az V. Nevelésügyi Kongresszus téziseit vitatták meg a tanárok, majd határozatokat fogadtak el a II. félév munkájáról.

1969/70.

Az intézmény e tanévben

kapcsolódott be a Világnezetünk alapjai c. tárgy tanításába, amelyet kísérleti tantárgyként két osztályban vezettek be: a IV. A-ban, ahol az igazgató tanította az ismereteket, és a IV. D-ben, ahol Balázs Józsefné oktatott. (I.: szakf. feljegyzés, 1970. január 27.)

1969/70.

Február első három hetében kémiai szakfelügyeleti látogatás volt a gimnáziumban, tematikus céllal: arra voltak kíváncsiak, hogyan segítik a fizikai dolgozók gyermekeit. A záró jegyzőkönyv a tanárok szakmai munkáját részletezte, a tematikus célról nem szólt. (I.: jk.)

1969/70.

Az iskolának 846 beírt tanulójaiból 822 az osztályzott. A tanulmányi átlag 4,25 volt a gimnáziumi osztályokban. (I.: év végi jk.)

1970. április 10.

150 a végzett negyedikesek száma, ebből továbbtanulásra 107-en jelentkeztek. Közel azonos

azután nyíltan, őszintén – ha kell, az intim szféra szakszavait megnevezve – beszélgessenek e témáról (sokszor helyettesítve az otthoni disputákat). Ezzel szorosan összefügg az AIDS (=Acquired Immune Deficiency Syndrome) elleni küzdelem rámutatva, hogy ez szerzett immunhiányos állapot, a HIV-vírus terjeszti, testváladékok (vér, ondó, nyál) útján terjed. A szexuális párkapcsolatokban a gumióvszer használata a fertőzési veszélyt minimálisra csökkenti. Ennek fontosságát erősíti, hogy a szülőknek e témáról alig vannak használható információik. Az AIDS-ről tartott előadások, beszélgetések az 1994/95-ös tanévtől rendszeresekké váltak.

Végezetül szólni kell az „igazi” bazafias nevelésről. Elvileg semmi akadály, hogy a hazafiság igaz tartalmat kapjon. A nacionalizmus-lokálpatrotizmus-iskolaszeretet hármassága még nem került a gimnázium nevelési tervébe, bár a „radnótiság” 1995/96-tól hangsúlyozódott. Az igaz hazafiság érzésének kialakítását azonban a demokrácia politikai pártjának álhazafisága, olykor nyíltan sovíniszta, irredenta hangossága rendkívül megnehezíti. Messze vannak Kőlcsey gondolatától, bár citátumaik gyakorta reformkoriak: „Szeresd a hazát, és ne mond!”

III.13. A szakkörök

Bonyolultsága miatt került ezen iskolatörténeti korszakban külön alfejezetbe a szakköri munka. (A bonyolultság feloldásáért nehezítette az adathiány (adatszegénység). A szakkörök nyilvántartása szerint az 1983/84. tanév záróév. Addig a következő rend szerint működtek:

1. Tantárgyi szakkörök. Ezek körébe minden olyan tárgy beletartozott, amely a gimnázium bármely osztályában tantárgyként tanított, a neve egyező a tantárggyal.

1.1. Általános iskolásoknak szervezett. Leggyakrabban matematika, de előfordult fizika és orosz is.

1.2. Felsőfokú oktatás felvételijére előkészítő. A készségtárgyak és a földrajz kivételével valamennyi szaktárgyból szerveztek. A számossági sorrend a nagyobbtól a kisebbig: matematika, fizika, biológia, kémia, orosz, történelem, magyar lehetett:

1.2.1. Ingyenes

1.2.2. Önköltséges

1.3. Hatókörük szerint

1.3.1. Egy osztály számára szervezett

1.3.2. Két (azonos évfolyamú) osztály számára szervezett

1.3.3. Több (azonos évfolyamú) osztály számára szervezett

1.3.4. Egy évfolyam (pl.: másodikosok) számára szervezett

1.3.5. Két évfolyamnak (I–II. vagy III–IV.) számára szervezett

1.3.6. Általános tantervűek számára szervezett (1.3.1.-től 1.3.5.-ig)

1.3.7. Szakosított tantervűek számára szervezett (l. előző!)

1.4. Célját tekintve;

1.4.1. Felzárkóztató. Leggyakrabban az első évfolyamok szá-

mára szervezték (1–3 csoportban) magyar – és idegen nyelvből, matematikából.

1.4.2. Orientáló. Ha úgy ítélték meg, hogy az alapóratervi keret nem elegendő a pályák megismeréséhez, vagy csak egyszerűen a fakultációs döntést szerették volna megkönnyíteni, orientációs köröket szerveztek (a II. félévben). Pl. alább:

1.4.2.1. Orientációs körök az 1976/77. tanév II. félévben.

1. Magyar nyelv	I. o.	Kucsora Rozália	péntek 6–7. óra
2. Matematika	I. o.	dr. Bánfalvi Józsefné Szendrényi Vilmos	
3. Kémia	I. o.	Tóth Ferenc	szombat 6. óra
4. Biológia	I. o.	dr. Mustárdy Lászlóné	kedd du. 2–1/2 4.
5. Földrajz	I. o.	Rimóczy Károly	kedd du. 1/2 3–4.
6. Történelem	I. o.	Frank Gábor	csütörtök du. 3/4 2–1/4 4.
7. Biológia	II. o. E	dr. Mustárdy Lászlóné	szerda 1/2 3–4.
8. Biológia	II. o. F	Török Károlyné	péntek 1/2 2–3.
9. Fizika	II. o.	Vekerdi Klára	szerda 1/2 3–4.
10. Kémia	II. o.	Adamkovich István	kedd 1/2 3–4.
11. Matematika	II. o.	Simon Sándor	péntek 6–7. óra
12. Történelem	II. o.	Szabó Istvánné	péntek 6–7. óra
13. Angol nyelv	I. o.	dr. Visy József	szombat-6–7. óra

1.4.3. Verseny-előkészítő

Az autószerelő-ipari szakközépiskola és a politechnikai képzés feladatrendszerét meghaladva nagyobb figyelem fordulhatott a szaktárgyi versenyekre. Ezt a megindult kísérletek és az országos beiskolázás – szinte – meg is követelte. Ez a magyarázata – az olykor igen számos – verseny-előkészítő szakköröknek.

Az elmondottak illusztrálhatók egy teljes év bemutatásával (a 3., 10., 11, 20–23. számú szakkörökről később):

K I M U T A T Á S

az 1979/80. tanévben indított szakkörökről

Szakkör neve	vezető tanára	ideje	helye
Angol verseny-előkészítő	dr. Csillag András	Kedd 13.45–14.30	I. em. 46.
Angol verseny-előkészítő	Kocsis István	Péntek 15.00–16.30	I. em. 30.
Anyanyelvünk	dr. Márvány Jánosné	Péntek 16.00–17.30	II. em. 52.
Biológia I. C oszt.	dr. Mustárdy Lászlóné	Szerda 7.45– 8.30	II. em. 68.
Biológia I. D-I. E. oszt.	Török Károlyné	Péntek 12.30–13.15	II. em. 58.
Fizika I. A. oszt.	Dudás Zoltánné	Kedd 12.30–14.00	II. em. 52.
Fiz. verseny-előkészítő III	Györi István	Szerda 15.00–16.30	II. em. fiz. lab.
Fizika III. oszt. fd.	Martinsz József	Kedd 14.30–16.00	II. em. fiz. lab.
Fizika IV. oszt. fd.	Vekerdi Klára	Szerda 14.30–16.00	II. em. fiz. ea.
Fotó kendő	Rimóczy Károly	Hétfő 15.00–16.30	II. em. 59.
Fotó haladó	Rimóczy Károly	Hétfő 16.30–18.00	II. em. 59.
Kémia			
verseny-előkészítő I. o.	Tóth Ferenc	Szerda 14.30–16.00	I. e. kém. lab.
Kémia " II. o.	Halász Tibor	Szerda 14.00–15.30	I. e. kém. ea.
Irodalom I-I. oszt.	Kovács Józsefné	Kedd 15.00–16.30	II. em. 52.

(30 fölötti)
az érdeklődés
az orvosi
és a tudomány-
egyetem által
nyújtott pályák iránt.
(I.: j.n.)

1970/71.

A M. M. augusztusban elrendelte, hogy valamennyi első osztályban négy óra keretében KRESZ elméleti és gyakorlati foglalkozást kell tartani. A tematikát februárban megküldték.
(I.: 50593/1970. X. sz. M. M.)

1970/71.

A közeljövőben – szolt róla egy igazgatói jelentés – az MTA fűtőkárhelyettesének megbízása alapján a Biológiai Kutató Intézet középiskérképzését a Radnóti fogja ellátni, délutáni tanfolyami rendszerben.
(I.: 63/1970.)

1970/71.

Előzetes kérelem után a felsőbb szerv hat első osztályt engedélyezett, amely be is indult 230 fővel. Tagozatai: általános tantervű, orosz nyelvi, német nyelvi, biológia, kémia és matematika-fizika.
(V. T. ...
10038/1970.)

1970/71.

Megkezdődött és napjainkig tart a témazárók rendszere.

A minisztérium ezt az évet kísérletinek szánta, és még nem tette kötelezővé, de a témaköröket eljuttatta az iskolákhoz. (I.: 129/1970. M. K. 14. M. M. sz.)

1970/71.

Az M. M. döntése szerint nem bővítették ki a Világénetünk alapjai c. tárgy tanítási körét, azaz nem tették általánossá.

A Radnóti azonban továbbra is a kísérlet része maradt, itt is folyt oktatása. (I.: 26562/1971. IV. sz. M. M.)

1970/71.

A város által engedélyezett 22 (!) szakkörből nem szaktárgyi: a zenetörténeti, az üvegtechnikai, a bélyeggyűjtő, az irodalmi színpad és két fotó szakkör. (I.: fenti szerv 12166/1970.)

1970/71.

Hemmet János rajztanár „Színkeverő vetítógép” elnevezésű újítását a felsőbb szerv nem fogadta el

Irodalom III-IV. oszt.	Kovács Józsefné	Kedd	15.00-16.30	II. em. 52.
Magyar előkészítő	dr. Márvány Jánosné	Péntek	16.00-18.00	II. em. 52.
Matematika I. A. oszt.	Simon Sándor	Péntek	12.30-14.00	II. em. 52.
Matematika I. C-D. D. oszt.	Papp Ferenc	Kedd	14.30-16.00	II. em. 67.
Matematika III. oszt. fd.	Tóth Ferenc	Hétfő	14.00-15.30	fszt. 6.
Műszaki rajz építész	Hemmet János	Kedd	15.00-16.00	II. em. 50.
Műszaki rajz gépész	Hemmet János	Szerda	15.00-16.00	II. em. 50.
Művészeti ismeretek kezdő	Hemmet János	Szerda	17.00-18.00	II. em. 50.
Művészeti ismeretek haladó	Hemmet János	Hétfő	15.00-16.00	II. em. 52.
Orosz ált.tantervű	Nánainé Takács Mária	Péntek	6.50-7.35	I. em. 46.
Orosz szakosított tantervű	Ágoston Károly	Szerda	15.00-16.30	I. em. 47.
Matematika Ált. Isk. I. csop.	Tóth Ferenc	Szomb.	12.00-13.30	fszt. 7.
Matematika Ált. Isk. II. csop.	Tóth Ferenc	Szomb.	13.30-15.00	fszt. 7.
Matematika Ált. Isk. III. csop.	Tóth Ferenc	Szomb.	15.00-16.30	fszt. 7.

Önköltséges felvételi előkészítő tanfolyamok

Biológia előkészítő	dr. Stammer Aranka	Hétfő	14.30-16.30	I. em. biol. ea.
Fizika elok. IV. oszt. I. cs.	Bábitzky Edéné	Kedd	14.00-16.00	II. em. fiz. ea.
Fizika elok. II. cs.	Vekerdy Klára	Péntek	15.00-17.00	II. em. fiz. ea.
Kémia előkészítő	Halász T.-Tóth F.	Kedd	14.00-16.00	I. em. kém. ea.
Matematika előkészítő I. cs.	Szendrényi Vilmos	Hétfő	14.00-15.30	II. em. 58.
Matematika előkészítő II. cs.	dr. Gehér Lászlóné	Szerda	13.30-15.00	II. em. 52.
Történelem előkészítő	Frank Gábor	Kedd	15.00-17.00	II. em. 59.

2. Tantárgyhoz kapcsolható, de nem tantárgyi megnevezésű szakkörök:

2.1. A magyar nyelvhez: anyanyelvi, nyelvművelő, „beszélni nehéz”. De facto ezek is versenyre készítettek elő: Az édes anyanyelvünk és a Beszélni nehéz elnevezésű országos megmérettetésre.

2.2. (Magyar) irodalomhoz: irodalmi érdeklődési kör (1975/76). (Tartalmáról az iratok nem tájékoztatnak.)

2.3. Biológiához: sejtbiológia, biofizika. E két szakkör vezetette be a biofizikai tagozatot;

2.4. Földrajzhoz: földrajzi vetélkedőre felkészítő (első megjelenése 1980/81., majd többször megszervezték).

Milyen legyen az érettségi elnök?

III.

„A követelmény szempontjából legyen mértéktartó: ne elégedjen meg túl kevéssel, nem kívánatos alacsony színvonallal, de ne is követeljen lehetetlent. Tárgyilagosan értékelje a vizsgázó tanár munkáját; tévedne ugyanis, ha a gyengébb szereplést minden esetben a tanár számlájára írná, a kitűnő szereplést viszont egyoldalúan a vizsgázó tehettségének és szorgalmának tulajdonítaná, ha csak nem tűnik ki kétséget kizáróan ennek az ellenkezője.”

2.4.1. Csillagászat;

2.5. Földrajzhoz+orosz nyelvhez: vetélkedőre felkészítő. Az 1980-as években kezdődött, közel egy évtizedig élt a „Ki tud többet a Szovjetunióról?” elnevezésű, országos döntőig felfutó vetélkedő) a döntőket a Magyar Televízió is közvetítette). Az ebben való jó szereplés néhány iskolának (némi anyagi juttatásokon túl) presztízs-kérdés volt. A Radnótinak is. Ezért szervezték e szakkört;

2.6. Földrajzhoz+biológiához: környezetvédelmi (1976/77.), megelőzve ezzel az iskola egészének környezetnevelési tervét;

2.7. Rajzhoz: művészettörténeti, műelemzési. Itt adódott lehetőség azoknak a világörökség műveit adó nagy festők, szobrászok műalkotásainak elemzésre, amelyek a tanítási órába nem fértek bele;

2.8. Történelemhez: honismereti (1973/74.). Sajnos, a honismereti, helytörténeti mozgalom nem vált folyamatosná, még inkább nem vált általánossá a gimnáziumban;

2.9. Ének-zenéhez: zenei érdeklődési kör (l. 2.2.), énekkar. Az utóbbi hol kiváló produkciókkal lepte meg Szegedet, Gyulát (EDÜ), külföldet (Izland), hol nem is működött;

3. Tantárgyhoz nem (vagy csak áttételesen) kapcsolható szakkörök: gyakorlatiak, mint a fotózás, vagy a műszaki rajz; előadó-művészi, mint az irodalmi színpad; tevékenységi, mint az önképzőkör. Ezek körül a fotózásról az utókorra maradt egy rövid összegzés is. „1955-ben Szigeti Margit és dr. Alpár Gyula tanárok vezetésével kezdődött a fotózás iskolánkban. Kezdetben sok volt a barkácsolás (nagyítógép készítése). 1958-ban kapott új felszerelést a szakkör (fényképezőgépek, nagyítógépek, laborfelszerelések). 1958-ban Politechnikai Ankét volt iskolánkban, erre az alkalomra a fotószakkör tagjai képekben mutatták be az iskolát...

1960-ban heti két órában fotózást tanultak a diákok politechnikai képzés keretében. 1960-tól az osztálydekorációt hazánk szép tájairól, műemlékeiről képeink adják. Készítők: dr. Bánfalvi József igazgató, dr. Alpár Gyula, Szigeti Margit, Tihanyi Nándor tanárok...

1963–69-ig Hemmert János tanár vezette ... 1969-től Rimóczy Károly ... 1970-ben éremeső hullott Gyulán, az EDÜ-n: 4 arany, 8 ezüst és 10 bronz díjat (minősítést) nyertek a radnóstíták.⁷²⁸¹

A fotószakkör – kezdő, haladó csoportokkal – folyamatosan működött.

A szakkörök számontartása 1984/85-től megváltozott. Először nevében. „Az iskola által szervezett diákkörök” lett a szakkörből. Másodszer: a diákköröket hat csoportba vonták össze: tantárgyi, ideológiai-politikai, önképzőkör, technikai, művészeti, érdeklődési.

Az ideológiai-politikai a különböző KISZ-oktatási formákat jelentette, társadalmi munkának számított azok vezetése. Az első összesítés:

**Újításnak,
de 1000,- Ft
jutalomban
részesítette.
(I.: Szeged, Mj...
10372-2/1971.)**

1970/71.

**Az őszi társadalmi
munka színtere
a Szegedi
Paprikafeldolgozó
Vállalat volt,
ahol 847 fő
4370 napot
hagymatisztással
töltött el.
(I.: 16-4/1970.)**

1971. március 2.

**Az MSZMP KB
Agitációs és
Propaganda
Bizottsága állást
foglalt a fizikai
dolgozók
gyermekének
továbbtanulását
segítő társadalmi
akcióról,
mert megállapították,
hogy arányuk
csökkent
a felsőoktatásban,
különösen az
orvostudományikon
(26,9%).**

1971. március 7.

**A tantestület
megvitatta
az MSZMP X.
Kongresszusának
anyagát. 12 tanár
szólt hozzá.
(I.: 33-2/1971.)**

1971. április 7.

**A tanárok 20%-os
béremelésben
részesültek.**

1970/71.

Taroltak a radnótisok a szakosított tantervűek biológiai OKTV-jén: az első, a harmadik, a negyedik és az ötödik helyet szerezték meg. Ésik Zoltán és Kovács László tanítványai voltak.

1970/71.

Az iskola osztályozott 894 tanulójaiból 774-en normál testnevelésben részesültek. Könnyítettben 69-en, gyógytestnevelésben 31-en és 20 volt a felmentettek száma. (I.: stat. jel.)

1970/71.

Év végén 211-en jelentkeztek nappali érettségi vizsgára. Ebből 142 a szakosított tantervű gimnáziumi osztályban végzett, közülük 35 a fizikai dolgozók gyermeke. (I.: j. n. máj. 24.)

1970/71.

Utcahosszal győzött a továbbtanulási listán az orvostudomány: 70-en jelentkeztek. A 47-es jelentkezési számú tudományegyetem után harmadikként „futott be” az agrártudomány 20 jelentkezőjével. (I.: jn.)

Sorozat	Diákör megnevezése	Az iskola által szervezett			Ebből IV. évfolyamos
		diákör csoportok száma	diáköri munkában résztvevő tanulók száma az I-IV. évfolyamon	összesen	
		gimnázium	szakosított	összesen	
1	Tanárnyit	21	392	392	-
2	Ideológiai-politikai	17	950	950	-
3	Önképzőkör				-
4	Technikai	3	58	58	-
5	Művészeti	2	76	76	-
6	Érdeklődési				-
	Összesen	43	1476	1476	-

A KISZ elhalásával kiesett a 2. rovat, így a következőket tudni egy-egy tanévről:

Sorozat	Diákör megnevezése	Az iskola által szervezett				Ebből IV. évfolyamos
		diákör csoportok száma	diáköri munkában résztvevő tanulók száma		összesen	
			gimnázium	szakosított-iskola		
		1	2	3	4	5
1	Tanárnyit	14	146		146	—
2	Önképzőkör					—
3	Technikai	2	24		24	—
4	Művészeti	1	13		13	—
5	Érdeklődési					—
6	Összesen	17	183		183	—
7	Időgemnázium					—
8	Összesen					—
9	gen-					—
10	szá-					—
11	számitás-technikai	kezdő	1	12	12	
		haladó	1	12	12	

II-III. A tanórán kívüli tevékenység

Mint a II. fejezet végén arra utaltattok, a tanórán kívüli tevékenységekben sok a folyamatosság, a megfelelés. Ezért együttes tárgyalásuk kívánatos.

1. A honvédelmi ismeretek

Tantárgy is volt, meg nem is. Elméleti részét tantárgyként oktatták, gyakorlati részét részben testnevelés tanórán kellett elsajátítani, részben mozgalmi jelleggel az ún. „honvédelmi napokon”. Bevezetését az 1968/69. tanévtől írták elő.²⁸⁴ Az utasítás értelmezése, az iskolai polgári védelmi oktatással való kapcsolata némi bizonytalanságot eredményezett, ezért még e tanévben „pontosítottak”: „Az iskolai honvédelmi ismeretek oktatását elrendelő utasítás 11. pontja egységesen úgy értelmezendő, hogy az iskolai polgári védelmi oktatás korábban kialakult formái az oktatási intézmények valamennyi osztályában a fenti rendelkezés életbelépése napjától megszűntek.”²⁸⁵

A Radnótiiban 1968. október 12-ére elkészült a feladatterv, és ez alapján folyt az éves munka, amelyről részletes jelentés készült. Ebből tudható meg, hogy az első osztályosok számára órarendbe iktatottan, tanterv szerinti honvédelmi oktatás folyt 260 fővel, míg „Mozgalmi jelleggel iskolánk II. és III. osztályos tanulói 409 fővel lökiképzésben részesültek, és lövészetben vettek részt.”²⁸⁶ A végzett munka rövid összefoglalása:

„Az osztályfőnöki órák keretében foglalkoztak az osztályfőnökök a hazáról, az igazi hazaszeretetről, az internacionalizmusról, a nemzetközi kapcsolatok formáiról, és az ifjúság felkészülése a honvédelemre” c. témával. Gyakorlati vonatkozásban megrendeztük április 28-án és 29-én az iskola honvédelmi napjait, amelyen elméleti ismeretek, gyakorlati lövészet és rajzverseny szerepelt. A legkiválóbb rajokat iskolák közötti honvédelmi rajzversenyen is szerepeltettük.”²⁸⁶

A következő tanévben már begyakoroltan folyt a „kiképzés”. A tanterv szerint az I. és II. osztályos tanulók vettek részt a honvédelmi oktatásban, 454-en. „Az I. és II. osztályosoknak négy honvédelmi napot rendeztünk, amelyen minden tanuló két alkalommal lőtt, és gyakorlati oktatásban, valamint honvédelmi rajzversenyen vett részt. A fejenként összesen leadott lövések száma: 26.”²⁸⁷

A honvédelmi oktatás sikeréért együttműködési szerződést kötött a gimnázium a ruhagyári KISZ-szel, annak is az MHSZ szervezetével. Az együttműködésben a ruhagyár vállalta, hogy a versenyek lebonyolításában segít, míg az iskola „2. pont: ... a tanmenetben rögzítettek szerint végrehajtja a honvédelmi versenyeket.”²⁸⁸ Az MHSZ Csongrád megyei Vezetősége gyakorló anyagokat adott – folyamatosan – az intézetnek (az elsőt 1971-ben): kispuskát, löszereket, gázálcokat, védőharisnyákat, térképeket, diafilmeket stb.²⁸⁹ A gimnázium tanárai közül a katonaviselt fiatalok – eredményes lövészetvezetői vizsga után – irányították a rajzversenyeket, működtek közre a lövészetnél. Az osztályfőnököknek jutott az „elméleti” kiképzés, a testnevelők pedig az alaki kiképzést ejtették meg. A tereptannál a földrajzosok segédkeztek. A legfőbb felelős pedig az igazgató volt.

1971/72.

(Az intézet létszámát és tanulmányi eredményét 1. forrás!)

1971/72.

Rendkívüli tárgyként latint két csoportban, 45-en angolt, ugyanennyi csoportban 46-an, míg franciát 15-en tanultak. (I.: j.n.)

1971/72.

Már az előző tanévben megindult, most tovább bővült a fizikai dolgozók tehetséges gyermekei számára indított egyetemi-főiskolai felvételi vizsgára történő előkészítő tanfolyamok száma. A tárgyak: fizika, matematika, az osztályok: III., IV. (I.: 4-16/1971.)

1971/72.

Tovább nőtt a szakkörök száma, már 25 (!), több mint a fél iskola szakköri tag (541 tanuló). A tanárok közül Rimóczyi Károly 3 (!) szakkört is vezetett. (I.: j. n. nov. 2.)

1971/72.

Az őszi társadalmi munkáknak a Szegedi Konzervgyár és a Szegedi Móra Tsz adott teret. A 853 tanuló 3853 munkanapot

teljesített.
(I.: 16-5/1971.)

1972. január 1.

Az igazgató munkáltatói jogkört kapott. Erről a Művelődésügyi Osztály vezetője, Kovács József intézkedett. „A művelődésügyi miniszter 158/1971./M. K. 18./M. M. sz. utasítása, valamint a Szeged megyei városi Tanács Végrehajtó Bizottságának 7/1972. Vb. sz. határozata alapján a Pedagógusok Szakszervezete Városi Bizottságával egyetértésben ... a vezetésük alatt álló intézmény dolgozói tekintetében a teljes munkáltató jogkör gyakorlását 1972. január hó 1-jei hatállyal átruházom a Radnóti Miklós Gimnázium (és még 4 szegedi) igazgatóira.”
(I.: fenti szerv 10.341/1971.sz.)

1972. június 15.

Az MSZMP KB határozatot hozott az állami oktatás helyzetéről és fejlesztésének feladatairól. A gimnáziumoknak kettős feladatot szánt: felkészítést a továbbtanulásra, vagy a gyakorlati életre.

Azután lett tankönyv, sőt, a nyolcvanas évek elején új tankönyv, a tanulók pedig felmérő dolgozatot is írtak az elméleti anyagból. Annak, valamint a gyakorlatoknak együttes eredménye lett, hogy „a tanuló a honvédelmi ismeretekből megfelelt.” E nélkül a bizonyítvány „fabatkát sem ért”. E tárgyat is felügyelték, a honvédelmi szakfelügyelő. Ő javasolta a gimnáziumnak, hogy kérje el a 600. sz. Szakmunkásképző Intézettől annak már jól felszerelt gyakorló pályáját, és itt rendezze az iskola a honvédelmi napokat. Megtörtént, és először az 1984/85-ös tanévben használták a pályát. Meglett az eredménye: „Véleményünk szerint a honvédelmi napok elméleti és gyakorlati előkészítése, lebonyolítása az 1984/85. tanévben jobban sikerült a tavalyinál, mert a 600. sz. ...-tól kértük el az ilyen szempontból is jól berendezett pályát, s ott tartottuk meg a honvédelmi napokat.”²⁰⁰

Írásban ugyan nem rögzítetten, de az intézet honvédelmi munkáját segítette az újszentiváni határőr-alakulat és a munkásőrség. Olykor a Kiegészítő Parancsnokság tisztelte meg egy-egy patrónusnak kijelölt tiszttel az oktatás valamelyik fázisát, olykor-olykor katonai növendékek jelenlétével, segítségével zajlottak a gyakorlati versenyek, valamint a lövészet.

Az események évről évre ismétlődtek: munkaterv, elméleti kiképzés, felmérő, gyakorlati kiképzés, honvédelmi napok, jelentés azokról. (Még az is előfordult a jelentésben – feltehetően elírás miatt –, hogy több tanuló teljesítette a honvédelmi követelményeket, mint amennyi az iskolalétszám volt. (Az iskolai jelentéseket városi, azokat megyei összesítések követték, amelyekben az iskolákat rangsorolták – a rajversenyek meghatározottságával.

A pártállammal együtt e tevékenységi forma is elmaradt.

2. A KISZ- és a diákmozgalom

Időrendben:

1957. április 11.: Megalakulás: KISZ. E szervbe:

Milyen legyen az érettségi elnök?

IV.

„A magyar írásbeli dolgozatok elbírálása során vegye figyelembe a szerző egyéniségét, ha a tanár erre utalással végezte az osztályozást. Nemcsak az a dolgozat jeles, amelynek a szerzője poetikus bajlamát köveve szinte költői bátással oldotta meg feladatát, hanem az is, melynek a szerzője egyszerű eszközökkel bár, mégis kifogástalanul szövegezte meg a témára vonatkozó gondolatait.

A dolgozatokat nem mennyiségileg, hanem minőség szerint kell értékelni.”

(A kívánalmakat csokorba szedte 1964. február 22-én dr. Szántó Lőrinc szaktanár, a diákok körében népszerűbb nevén: Kérem Szépen tanár úr.)

T. B.

1957–64.: a tanulóifjúság 99%-ának beszerzése.
1964–1987: egyeduralma, látszatdemokratizmussal:
1971. IV. (ifjúsági) törvény;
1976-tól: diáksparlamentek.

1987. január: diákmozgalom a diáönkormányzat igényével. Tart napjainkig, közben 1989-ben az Unio és a Fidesz (sikertelen) bemutatkozása pártalapítási szándékkal.

A cserkészmozgalom népszerűsége, a leventemozgalom „komolysága”, háborúban is használható tömege az ifjúsági mozgalom nélkülözhetetlenségét ékesen bizonyította. Az MDP által teremtett DISZ semmiben sem felelt meg elődjeinek: hiányzott belőle a cserkészromantika, a leventehazafiság, és – rövid létében – nem vált tömegessé, direkt politikálása pedig egyenesen taszította az ifjakat. A DISZ-mozgalmat 1956 után folytatni vétek lett volna.

Az „új MDP”, a Magyar Szocialista Munkáspárt azonban nem akart lemondani utánpótlásáról. Eszmerendszerében nélkülözhetetlenek tartotta ifjúsági (és természetesen gyermek-) szervezetének megteremtését. Megtalálta történeti elődjét is, a Kommunista Ifjúmunkások (Magyarországi) Szövetségében, a KIMSZ-ben. Tagjai (Ságvári, Kilián) gyakorta a budai hegyekben találkoztak, ez akár romantikus alapot adhatott „találmányának”: a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek, a KISZ-nek. 1957-ben bontott zászlót.

A Radnótiiban 1957. április 11-e óta működött, taglétszáma a tanév végére 79 lett. Ezzel a létszámmal indult az 1957/58-as iskolai év, felfutott 227-re. Ezután évente megkétszereződött, és az 1964/65-ösben telítődött, azaz gyakorlatilag minden iskolai tanuló KISZ-tag lett. Ebben több tényező közrejátszott: 1. a szülők beletörődtek a Kádár-rendszerbe, ellenállásukat az 1956 után következő nyílt és burkolt terror megtörte; 2. az egyetemi felvételnél kezdetben előnyt jelentett a KISZ-tagság, később hátrányt a nem KISZ-tagság, hiszen az egyik tanuló minősítő az iskolai KISZ-szervezet volt; 3. el lehetett kerülni az iskolai „macerát”, ha belépett a mozgalomba.

A KISZ szervezeti felépítése a pártét követte. Élén a titkár állt, rendszerint negyedikes tanuló, aki a KISZ-tagok avatása után (március 21.) átadta helyét egy harmadikosnak. Helyettese a szervező titkár. Az iskolai KISZ-t felelősök tették teljessé: sport-, kultur-, gazdasági felelős, majd a differenciálódás életre hívott még néhányat, amelyek közül az „agitpropos” (agitációs és propaganda felelős), valamint a tanulmányi felelős lett jelentősebb.

Szervezetileg a városi KISZ-bizottság függetlenített apparátusa alá tartozott, amelynek tagjai a felelősökön keresztül irányították. Az iskolával egy tanáron keresztül tartották a kapcsolatot.

Ó volt a KISZ-tanácsadó tanár. E rendszer 1957-től 1967-ig működött. Ekkor kitalálták, hogy ez így nem jó. „Főleg az utóbbi időben a tanácsadótanári-rendszer negatív vonásai is megmutakoztak. Előtérbe kerültek a direkt módszerek, és hovatovább

1971/72.

Aktív volt az UNESCO Kör. Éves munkájukról két kiállítás emelkedett ki. Az egyik Moliere születésének 350., a másik Schubert születésének 175. évfordulójára készült. (I.: a Kör beszámolója)

1971/72.

Az iskola ifjúsági könyvtárát a tanulók többsége (612) vette igénybe, 4150 kötetet kölcsönöztek a tanév folyamán. (I.: stat. jel.)

1972. nyara

Garamszegi József Gábor III. B osztályos tanuló kapott megbízást, hogy a Radnótit (és a társaival Magyarországot is) képviselje az Osztrák Vöröskereszt által szervezett nemzetközi és barátsági táborban. A költségeket az Osztrák Ifjúsági Vöröskereszt állta. (I.: 631/1972. Magyar Vöröskereszt)

1972/73.

Meleg hangú levélben köszönte meg az igazgató a Közgazdasági Szakközépiskola vezetőjének Böszörményi Antalné sok éves munkáját, aki a gyors- és

**gépírást oktatta
a Radnótiiban,
aminek tanítása
befejeződött.
(L.: 107/1973.)**

1972/73.

**A 101/1973. (M. K. 1.)
M. M. sz. utasítás
intézkedett
a pedagógus
munkakörök
pályázat útján való
betöltéséről.
A pályázatokat
a Műv.
Közlönyben
kellett
megjelentetni,
és arra lehetett
pályázni.
Ugyanez
az utasítás
rendelkezett
az intézmények
munkaerő-
gazdálkodási
tervének
elkészítéséről is.**

1972/73.

**Az intézetnél öt
olyan tanár
dolgozott,
akik szakfelügyeletet
is elláttak:
Bálint István,
Hegedűs Béla,
Kertész Ferenc,
Lévay Béla
és Rimóczy Károly.
(L.: 15-2/1973.)**

1972/73.

**Immár 27 lett
a szakkörök száma,
az iskola
tanulóinak
3/4 része az (645 fő).
4-4 db működött
matematikából,
fizikából**

**„Képzelt beteg” a Radnóti gimnázium színtársulata előadásában
(Fotó: Miskolczi Róbert)**

a tanácsadótanárok által váltak a KISZ-szervezetek tényleges vezetőivé. A választott KISZ-vezetőségek nemegyszer csak formális szerepet játszottak az iskolai KISZ-szervezetek irányításában. ...A tantestületekben pedig az a látszat alakult ki, mintha az ifjúsági szervezet vezetése, segítése a tanácsadótanár „hivatalból kötelező” feladata lenne, s így a tantestület tagjai közül többen felmentve érezték magukat a KISZ-t segítő tevékenység alól.²⁹¹

Az MSZMP K. B. párt- és tömegszervezetek osztályának tudományos közoktatási és kulturális osztálya a KISZ K. B.-val egyetértésben úgy döntött, hogy az 1967/68. tanévtől pártösszekötőtanár lesz a neve. „A változás lényege: hogy míg a KISZ-tanácsadótanár a KISZ képviselője volt a tantestületben, addig a pártösszekötő a pártszervezet képviselője a KISZ-szervezetben.”²⁹² Mindenfajta tanári ödzkodást kizárt egy – fából vaskarika lényegű – mondat: „A pártösszekötői funkciót – pártmegbízatásként – pártonkívüli is elláthatja.”²⁹³ Az iskolai KISZ-szervezet mindennapjai a sejtekben bonyolódtak le. Ezek egy-egy iskolai osztályt jelentettek. Így az osztályfőnököknek – pártfeladatként – a KISZ-sejt pártösszekötő szerepét is fel kellett vállalniuk, egybemosva ezzel a nevelői és a mozgalmi tevékenységet, hisz nem lehetett jó osztály az, ahol „nem megy a KISZ”.

A KISZ akcióprogramokkal működött (munkaterv). Közel harminc éve alatt ezek az akciók – a gyakori névváltozások ellenére – ismétlődtek.

A leggyakoribb tevékenységi formák: 1. Taggyűlés: a felsőbb szerv akcióprogramjának lebontása, újak bevitelle, tagnyilvántartás, tagdíjügyek, tanulmányi, kulturális, sportmunka, belső ki-sebb fegyelmi ügyek a bíráló, önbíráló igényével, dorgálások,

